DİCLE TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TIGRIS COMMUNAL RESEARCH CENTER

tigris DİYALOGLARI

BARIŞ SÜRECİ

Kemal KILIÇDAROĞLU
CHP GENEL BAŞKANI

tigris DİYALOGLARI

ÇÖZÜM SÜRECİ

SivilDüşün AB Programı

DİCLE TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TIGRIS COMMUNAL RESEARCH CENTER

Sivil Düşün sivil Toplum Örgütleri, aktivistler ve sivil ağlar için Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından yürütülen yenilikçi, esnek ve katılımcı bir Avrupa Birliği Programıdır. Bu yayın Sivil Düşün AB Programı Sivil Toplum Desteği kapsamında Avrupa Birliği ile hazırlanmıştır. Bu yayın içeriğinin sorumluluğu tamamıyla ; Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezine aittir ve hiçbir şekilde AB görüşlerini yansıtmaz..

SUNUŞ

Kürt sorunu bu toprakların çözüme kavuşmamış en önemli sorunudur.
Büyük travmalar ,ölümler ve ekonomik yıkımlar yaratmış ve bugün yalnız Türkiye'nin değil, Ortadoğu'nun en önemli sorunu haline gelmiştir.
Çözüm konusunda atılan dönemsel adımlar eşitlikçi, özgürlükçü ve hak temelli olmadığı için hiçbiri çözüme katkı sağlayamamıştır.
DİTAM olarak "**TİGRİS DİYALOGLARI**" kapsamında başlattığımız bu çalışmada,
Kürt sorununun çözümünde önemli aktörleri, bölgedeki STK ve Kürt sorununun çözümü üzerine çalışan kişilerle bir araya getirerek kalıcı bir çözümün sağlanmasına katkı sunmaya çalışıyoruz.
Biliyoruz ki bu süreç uzun, zor ve meşakkatli bir süreçtir.
Bu sorunun oluşumuna ve derinleşmesine neden olan red ve inkar politikalarının yanı sıra, süreçte yaşanan dezenformasyonları ortadan kaldırmak ve çözüm iklimi yaratmak çok kolay değildir. Ama bu Süreç de olmazsa olmaz bir şekilde önümüzde durmaktadır.
Kürtlerin kendi topraklarında özgürce ve eşit olarak yaşaması bir talep değil, bir haktır. Bu çerçevede tüm kesimlerin doğru bilgilenmesi ve bu sürece katkı koyması gerekir.
Kürt sorununun yarattığı travmalar hem Kürtleri hem de Türkleri derinden yaralamıştır.
Artık ne Türklerin dezenformasyona ne de Kürtlerin kandırılmaya tahammülü kalmamıştır.
Doğru ve kalıcı çözüm herkesin ortak talebi olmuştur Bu çözümü hayata geçirmek için herkesin çaba sarf etme zorunluluğu vardır.
DİTAM olarak önceki yaptığımız çalışmalarda olduğu gibi **"TİGRİS DİYALOGLARI"** toplantılarıyla da Kürt sorununa kalıcı çözümler üretmek için çaba sarf etmeye devam ediyoruz. İlk toplantımızı HDP Eş Genel Başkanı Sayın Selahattin DEMİRTAŞ ile yaptığımız diyalog toplantımızın ikincisini CHP Genel Başkanı sayın Kemal KILIÇDAROĞLU ile yaptık. Zamanını ayırarak bizleri bilgilendiren Sayın Kemal KILIÇDAROĞLU başta olmak üzere, toplantımıza katılımcı ve dinleyici olarak katılan bütün gazeteci, akademisyen, sivil toplumcu ve siyasi aktörlere teşekkürlerimizi sunuyoruz.
"TİGRİS DİYALOGLARI" toplantılarımızın tamamına katkı sunan "Sivil Düşün AB programı"na desteklerinden dolayı teşekkür ediyoruz."

Mehmet KAYA
DİTAM Yön. Kur. Bşk.

Mehmet Kaya :
Sayın Genel Başkan;

Öncelikle böyle önemli bir dönemde ülkemizin en önemli sorunu olan Kürt sorununu, en yakıcı yaşayan ve çözümün önemli taraflarından olan bölge STK'ları ile konuşmak için ilimize hoş geldiniz. Umarım bu gelişiniz 80'li yıllarda bölgede sosyal demokratların yarattığı kardeşlik ikliminin benzer bir başlangıcı olur. Ülkenin ve bölgenin böyle bir havaya çok ihtiyacı olduğu bir dönemde geliyorsunuz Sizlere çok teşekkür ediyorum. DİTAM olarak sizi burada ağırlamaktan onur duyduğumu ifade etmek istiyorum.

Bu buluşmalarımıza yoğun gündemlerine ara vererek gelen gazeteci dostlarımız Sayın Şirin PAYZIN, Sayın Deniz Zeyrek ve Sayın Murat Yetkin'e katkılarından dolayı çok teşekkür ediyoruz. Prof. Dr. Rüstem ERKAN arkadaşımız da akademisyen olarak toplantımıza katkı koyacak. Bu çalışmamızda katkılarını çok önemsediğimiz başta Diyarbakır olmak üzere; Batman, Şırnak Mardin, Malatya, Siirt, Adıyaman, Elazığ, Tunceli, Şanlıurfa, Bitlis, Van ve Hakkâri'den gelen çok değerli sivil toplum temsilcileri ve sivil

katılımcılar buraya kadar gelerek gösterdiğiniz duyarlılık için sizlere çok teşekkür ediyorum. Katılım ve görüşlerinizin Cumhuriyet Halk Partisinin Kürt sorununun çözümü ile ilgili politikalarına yol gösterici olmasını ümit ediyor ve bunun toplumsal barışın sağlanmasında olmazsa olmaz olduğunu buradan bir kez daha ifade etmek istiyorum.

DİTAM olarak "Tigris Diyalogları" yapmaktaki amacımız; Kürt sorununda oluşan yanlış algıların kırılması ve siyasi partilerin Kürt sorununun çözümünde doğru politika oluşturmalarına, bölge STK'larının katkı koymasını hedeflemekteyiz.

Sayın Genel Başkan ve Değerli misafirler;

Kürt sorunu bu toprakların çözüme kavuşmamış ve yeni sorunların oluşumuna neden olmuş en önemli sorunudur. Büyük travmalar, ölümler ve ekonomik yıkımlar yaratmış bu sorun bugün Ortadoğu'nun en önemli sorunu haline gelmiştir. Bu sorunun oluşum ve gelişiminde cumhuriyetin ilk yıllarındaki CHP politikalarının da çok önemli payı olmuştur. Tarih bize göstermiştir ki; Merkez'den belirlenen politikalarla yönetilen bölge her zaman sorunlar yaşamış ve yaşadığı sorunları daha da derinleştirmiştir. Ne zamanki bölge politikaları yereldeki aktörlerle ve yerelden belirlenmişse o dönemler bölgede barış iklimi oluşmuş ve Kürt sorunu çözümünde önemli mesafe kat edilmiştir. 89 raporu ve 91 seçim işbirliği bu çerçevede oluşmuş önemli adımlardır.

Sayın Genel Başkan;

Muhakkak ki kendisine sosyal demokrat denen bir partinin içinde çok seslilik demokrasinin gelişimi için olmazsa olmaz gerekliliktir. Yalnız bu çok sesliliğin ülkenin demokratikleşmesi yönünde ve Temel hak ve hürriyetlerin hayata geçirilmesi yönünde olmalıdır. Ayrımcılık içeren, toplumda dışlayıcılık algısı yaratan, söylemlere sessiz kalıp çokseslilik olarak değerlendirirsek o partinin hızla sosyal demokrat bir yapıdan uzaklaşmasına neden olur. Ve partiye karşı kitlesel karşı duruş gelişmesine sessiz kalmış oluruz. Bu tür söylemler o partinin disiplin kurullarında değerlendirilmesi gereken söylemler olmalıdır. Önemli bir kısım yöneticileriniz tarafından sürekli dile getirilen bölünme paranoyası ülkenin barışının ve demokrasisinin gelişiminin önünde en büyük engel olarak durmaktadır. Tarihteki bu tür olaylara baktığımızda, daha çok antidemokratik zihniyetli düşüncelerin geliştirdiği bir yöntem olduğunu görebiliyoruz. Bir zamanlar bölünme fobisi olarak öne sürülen düzenlemelerin zaman içinde bu fobiyi yaratanlarca savunulan çözüm önerileri içinde de görebiliyoruz. Tıpkı geçmişte partinizin AB Yerel Yönetimler Özerklik Şartına konan şerhin

kaldırılmasının bölünme yaratacağı paranoyası gibi. Bu tür davranışlardaki temel sıkıntı bunun üzerinden toplumsal hassasiyet oluşturarak demokratik taleplere yönelik saldırı ortamı yaratılmasıdır. Dönem dönem özellikle Kürt sorunu konusunda söylemlerinizin karşılık bulamaması konusunda yakınmalarınızı biliyoruz. Bunun temel nedeni bölge için hayati ve yakıcı konularda partinin net tavrının oluşmamasından kaynaklanmaktadır. CHP yol haritasını oluştururken; Kürtlerin sorunlarının çözümünü kapsayacak programlar oluşturmalı ve programında barış sürecinde nasıl bir yol izleneceği, Sayın Abdullah ÖCALAN'ın rolü, başta anadilde eğitim olmak üzere, Kürtlerin eğitim ve kültürel hakları, dağdan inişler ve toplumsal katılımın nasıl olması gerektiği, Rojava ve Irak Kürdistan'ı ile ilişkiler ve Ortadoğu politikaları, yerel yönetimlerin özerkliği veya yerelin güçlendirilmesi ile ilgili nasıl bir yol alacağını net olarak ortaya koymalıdır. Bunların yol haritası ve çözümünü içermeyen bir siyasete Kürtlerin oy vermesi veya benim Partim deme olasılığı yoktur. 80'li yıllarda Kürtlerin yok sayıldığı bir dönemde Kürt raporu yazarak bu sorunda ön açıcı bir konumda oldunuz, bugün de Ortadoğu'nun yeniden şekillendiği bir dönemde geleceği doğru kurgulayacak yerelin aklı ve gücünü önemseyen bir siyasi anlayışa ihtiyaç var. Bu birlikteliği sağlarsanız bölgede eskiden olduğu gibi barışı inşa eden konuma gelebilirsiniz.

Bu toprakların ruhunda sosyal adalet, hakça paylaşım, insana ve emeğe saygı ve kardeşlik duygularının çok güçlü olduğunu tarihimizden çok iyi biliyoruz. Bunu önceledeğinizi sizde her ortamda ifade ediyorsunuz. O zaman buralarda olmayı ve buraların sorunlarına ortak olmayı başarabilmelisiniz! Bunun başarılabileceği inancıyla sözlerimi daha fazla uzatmadan, geldiğiniz için sizlere ve katılan tüm dostlarımıza hoş geldiniz diyor, saygılar sunuyorum.

Kemal KILIÇDAROĞLU:

Önce ben sağduyulu bir sunuş yapan değerli başkana yürekten teşekkür ediyorum. Buraya davet edildiğimde elbette Diyarbakır'a gelirim, gelmekten onur duyarım, oturur konuşuruz. Mutlaka birbirimizi dinlemeliyiz. Neler olup bittiğini görmeliyiz. Bir sağırlar diyaloğu değil karşılıklı, yan yana gelerek oturup konuşmalıyız ve sorun varsa herhalde siyaset kurumunun görevi de sorunu çözmektir. Sorundan kaçmak değildir. Bu amaçla geldim. Düşüncelerimizi aktaracağım.

Sayın Başkanın da ifade ettiği gibi geçmişe yönelik olarak CHP'ye yönelik eleştiriler var. O eleştirileri de saygıyla karşılıyoruz. Ama sonuçta bir şekilde bu sorunları çözeceğiz.Buraya gelişimin temel nedeni biz ne düşünüyoruz?

Bu sorunun çözümünde biz neleri düşünüyoruz? Nelerin yapılması gerekir? Ben kısaca bu düşüncelerimi size aktaracağım. Neleri düşünüyoruz derken, neleri yaptığımızı da anlatacağım.Önce şunu söyleyeyim; yeni bir sürecin içindeyiz. Ortadoğu'yu hepinizden yakından izliyorsunuz. Suriye'de, Irak'ta olanlar. Masum insanların öldürüldüğü, acımasız bir savaşın yaşandığı, sivillerin katledildiği bir sürecin içindeyiz. Ortadoğu coğrafyasında kan akması bizim içimizi yakıyor. Biz o bölgede, akrabalarımızın bir bölgede kan akmasını istemeyiz ve kan akmasın diye elimizden gelen her türlü çabayı da gösteriyoruz. Göstermeye de devam edeceğiz.

Bu süreç içinde Ağustos ayında cumhurbaşkanlığı seçimleri olacak. Dayatmacı bir kültürü değil, uzlaşmacı kültürü benimseyen, kavgayı değil barışı önemseyen bir cumhurbaşkanı adayından yana tavır almanızı da yürekten isterim. Bu ülke kavgadan çok çekti. Dayatmadan çok çekti. Elinde sopayla toplumu dizayn etmekten çok çekti.

Bırakalım, bilgili, birikimli, düzgün, herkesi kucaklayan, güzel bir dil kullanan, sevgiden, barıştan, dostluktan yana olan birsini cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturtalım. Bu toplumun birlikteliği açısından çok ama çok önemlidir. Biz bunu yapabilirsek bu ülkede barışın yolunu kesinlikle açacağız. Kavgayı sonlandıracağız. Toplum bir barış iradesini göstersin. Bir uzlaşma iradesini göstersin. Geniş, büyük bir toplumsal iradeyi bir şekliyle ortaya koymak zorundayız.

İç politikaya gelince; sizler de yaşıyorsunuz, ben de yaşıyorum. İçeride gerilim var. Bölgede de gerilim var. Gerilimden beslenen bir siyaset anlayışı var. Neden uzlaşmadan vazgeçip de gerilimden yana tavır alıyoruz. Mademki demokrasi diyoruz, demokrasinin özünü oluşturan uzlaşmadır. Eğer ben düşüncemi dayatırsam burada demokrasi olur mu? Ben söyleyeceğim sizde söyleyeceksiniz. Sonunda bir orta yol bulacağız. Oturup konuşacağız. Uygarca tartışacağız. Eğer biz yana yana gelip oturup konuşmazsak, düşünlerimizi özgürce ifade etmezsek o zaman çıkışı nasıl bulacağız? Kavgadan yana bir politikayı yaşamım boyunca hiç ama hiç desteklemedim. Hep barıştan, hep uzlaşmadan yana oldum. Barışın ve uzlaşmanın 21.yüzyılda bizim demokrasimizi güçlendireceğine inanıyorum. Bu tavrımı da her ortamda dile getirmeyi de bir görev sayıyorum.

Değerli arkadaşlarım, ülkeyi yöneten kişi hem barıştan söz edip hem elinde kılıç taşırsa olmaz. Dilinde çözüm, elinde kılıç. Dilinde çözüm varsa elinde kılıç olmaması lazım. Elinde kılıç varsa dilince çözüm olmaması lazım. O nedenle söylüyoruz; barıştan yana, huzurdan yana karşılıklı oturup görüşme, anlayıştan yana bir tavır sergilemek zorundayız.

Ortadoğu da kan gölü. Ben şunu merak ediyorum. Bir ülkenin Başbakanı IŞİD yetkilileri açıkça insanları rehin alırken sessiz kalıyorsa, sessiz kalmasını topluma öğütlüyorsa, basında yer almasın diye yargı kararı çıkarıyorsa hepimizin oturup düşünmesi lazım. Ben düşünmeyeceğim sadece. Benim kadar sizin de sorumluluğunuz var. Sizin de düşünmeniz lazım. TIR'larla silahlar nereye gidiyor? Düşünmeniz lazım. TIR'larla silah gittiğini biliyorsunuz. Ben de biliyorum. Adımın Kemal olduğunu bildiğim kadar o TIR'larla Suriye'ye de diğer bölgelere de silah gittiğini biliyorum. O silahlar şimdi döndü bizim insanımıza karşı.

Ortadoğu kan gölüne dönüyor. Bunu sizin sorgulamanız gerekiyor, benimde sorgulamam gerekiyor. Bende eleştireceğim, siz de eleştireceksiniz. Ana muhalefet partisi eleştirsin, bizde burada oturalım. Olmaz. Ben haklıysam, benim haklı olduğuma inanıyorsanız bana destek vereceksiniz. Bende bilmeliyim ki söylediğim söz toplumda yankı buluyor. Söyledim söz yankı bulmuyorsa o zaman demek ki bizim söylediğimiz doğru değil veya öyle algılanıyor. Bunu oturup beraber düşünmemiz gerekiyor.

Değerli dostlarım, bir süreç yaşıyoruz. Şöyle bir algı var; herhangi bir yerde bir insan hayatını kaybediyor, aman sesimizi çıkarmayalım. Neden? Bir süreç var yaşıyoruz. Bu da doğru değil. Ben illa olay olsun diye değil, hiç kimsenin burnu kanamasın istiyorum. Hiç kimse hayatını kaybetmesin istiyorum. Düşüncesinden ötürü hiç kimse hapse atılmasın istiyorum.

Demokrasinin Türkiye'de aynen çağdaş bir ülkede batı demokrasilerinde ne varsa bizim ülkemizde de olsun istiyorum. Bizim ülkemizde insanlar üçüncü sınıf demokrasiye layıktır diye bir algıyı asla kabul etmiyorum. Bizim insanımızda birinci sınıf demokrasiye layıktır. Bizde onun mücadelesini vermeliyiz. Birinci sınıf demokrasiyi bu ülkeye getirmeliyiz. Bunun mücadelesini vermeliyiz. Eğer bu mücadeleyi verir, elbirliğiyle güçlendirirsek söylemlerimizi biz bu ülkeye demokrasiyi getiririz.

Bir şey daha, sizde yaşıyorsunuz bende yaşıyorum. Yargıyı kontrol eden ya da kontrol etmek isteyen, yasamayı arka bahçesi haline getiren, medyanın üzerine baskı kurup havuz medyası oluşturan bir anlayışın ülkeye demokrasiyi getirmeyeceğini sizin de bilmenizi isterim. Kendisi demokrat olmayan bir insan ülkeye demokrasiyi mi getirir? Önce demokrasiyi içselleştirmesi lazım. Ben demokratım demesi lazım. İnsanları düşüncelerinden ötürü hapse attırmaması lazım. Şimdi biz sürecin başarısını demokrasiyi içine sindirmeyen bir insana bağlamışız. Ne görüşülüyor? Kimse bilmiyor. Neyi konuşuyorlar? Kimse bilmiyor. Ne olacak? Bize soruyorsunuz. CHP neden bu konuda çalışmıyor diye?

Değerli arkadaşlarım, şimdi geleceğim biz neler yaptığımıza, sorunun çözümünde nasıl bir yöntem izlenmesi gerektiğini biz söyledik. Ama bizim sözlerimiz bu bölgede de yeteri kadar yankı bulmadı. Üzüldüğümüz nokta budur değerli arkadaşlarım. Bakın değerli arkadaşlar, çok samimi düşüncemi söyleyeyim. CHP'nin Genel Başkanı olarak söylüyorum; önce kafalarımızdaki şu algıyı bir tarafa bırakalım; bizi hala 1930'ların CHP'si gibi görmeyin. 1940'ların CHP'si görmeyin. Dünya değişiyor. İnsanlar değişiyor. Kurumlar değişiyor. Bizde değişiyoruz. Yeni şeyler söylüyoruz. Demokrasiyi savunuyoruz. Özgürlüğü savunuyoruz. Özgürlüğün toplumun dokularına işlemesini istiyoruz. Medya özgürlüğünü savunuyoruz. Çağdaş dünyayla bütünleşmek istiyoruz. Biz birbirimizi anlamıyoruz. Bizim söylemlerimize bölgede kulaklar kapatılıyor. CHP mi? Bırakın işte eski CHP. Eski CHP gider. Yok, arkadaşlar. Eski CHP değil. Dünya değişti, bizde değiştik. Şimdi anlatacağım size neler yaptığımızı. Ama birbirimizden habersiziz, birbirimizden kopuğuz ve eski algılarımız üzerine yeni bir siyaset oluşturuyoruz. Yeni bir siyaset oluşturacaksak yeni algılar üzerine siyaseti oluşturmak zorundayız. Bununla yola çıkmak zorundayız. Madem bir sorun var, sorunu çözeceğiz. Oturup elbirliğiyle çözeceğiz. Tek adamın kontrolünde işler yürümez arkadaşlar. Her şeyi ben bilirim. Bir adam her şeyi ben bilirim derse bilin ki o hiçbir şey bilmiyor. Dünyada öyle bir adam yoktur. Her şeyi bilen bir adam. Her şeyi bilen değil işi uzmanına, işi ehline veren adam önemlidir. Düşünen adam önemlidir. Arkadaşlar, biz bu

sorunu nasıl çözeceğiz diye ortak aklı egemen kılan insan önemlidir. Ben her sorunu çözerim. Hangi sorun çözüldü 12 yılda bana söyler misiniz? Türkiye'nin 12 yılda çözülen sorunu nedir? İşsizlik mi çözüldü? Kürt sorunu mu çözüldü? Yoksulluk mu çözüldü? Hangi sorun çözüldü? Beylerin para sorunu çözüldü. Beylerin köşe dönme sorunu çözüldü. Biz bunu kabul etmiyoruz.

Biz seçimlerde şunu kullandık; bu coğrafyada hiçbir çocuk yatağa aç girmeyecek. Yoksulluğu tarihe gömeceğiz. Sosyal devleti ayağa kaldıracağız. Türkiye'nin var olan bütün sorunlarını çözeceğiz. Çözme konusunda da kararlıyız dedik. Her yerde söyledik biz bunu. Ben Batman'da da söyledim. Diyarbakır'da da söyledim. Hakkâri'de de söyledim. Ben söyledim ne oldu biliyor musunuz? Arkadaşlarım diyorlar, sen söyledin ne oldu, oy mu arttı diyorlar? Oyun artmadı. Bırak o bölgeyi diyorlar. Bir oy bile gelmese bu ülkenin insanı için her türlü özveride bulunmaya hazırım. Bir oy bile gelmese. Ya siz beni anlayacaksınız, ya ben sizi anlayacağım. Bir araya gelip konuşacağız. Gerekirse kavga edeceğiz. Ben sizdenim. Bu coğrafyanın insanıyım. Neden bu ülkede birisinin burnu kanasın. Neden biz sorunlarımızı oturup karşılıklı çözmüyoruz. Biz çözümden yanayız. Birlikten yanayız. Huzurdan yanayız. Barıştan yanayız.

Neden diyoruz bu hükümet Ortadoğu'yu karıştırıyor diye. Diyelim ki komşunuzda yangın çıktı. Neyle müdahale edersiniz? Suyla herhalde yangını söndürmek için. Biz ne yapıyoruz? Elimizde benzin bidonuyla gidiyoruz. Silah gönderiyoruz. Militan gönderiyoruz. El Kaide unsurlarını gönderiyoruz. Git orada kardeşini öldür diye. Böyle bir politikayı güden bir siyasal iktidara destek vermek acaba sorunu çözer mi? Yoksa sorunu daha mı derinleştirir? Hep beraber oturup düşünmemiz gerekiyor.

Değerli arkadaşlarım, Roboski'de bir olay oldu. 34 yurttaşımız öldürüldü. En net olayı takip eden tek parti var CHP. Bizim raporumuzu okumayan lütfen alsın bir okusun. Muhalefet şerhimizi okumayan bir arkadaşım varsa bana ismini yazdırsın ben adresine göndereceğim. O raporu yazan arkadaşımızda burada Levent Gök. Her olayı sonuna kadar izledik. Ne dedik, bir yurttaşımızın bile burnunun kanamasını istemeyiz. Hesabı verildi mi? Hesabı verilmedi? Hesabı soruldu mu? Hesabı sorulmadı. Hesabını sormak isteyen CHP'ye bölgede oy çıktı mı? Hayır. O zaman aramızda bir sorun var. Ben sizin hakkınızı savunuyorum, siz sizin hakkınızı savunmayanların yanına gidiyorsunuz. Ben bunu kabul etmiyorum. Doğru değildir diyorum. 34 yurttaşımız öldürüldü mü? Öldürüldü. Talimatı kim verdi? Defalarca söyledim. Recep Tayyip Erdoğan verdi talimatı. Neden diyorsunuz, bu söze

ya da bu kanıya vardınız? Çok basit. Sınır ötesi operasyon parlamentonun yetkisindedir. Parlamento yetkiyi kime verdi? Hükümete verdi. Talimatı kim verdi? Hükümet verdi. Bu kadar açık bir gerçek ortada dururken biz bölgeden beklediğimiz desteği alamadık.

Buraya hem konuşmaya, hem sitem etmeye, hem de sizin bize yönelik sitemlerinizi dinlemeye geldim. Birbirimizi anlayacağız. Konuşacağız. Gerekirse kavga edeceğiz ama sonunda bir sorun var biz bu sorunu çözeceğiz. Çözmek zorundayız.

Değerli arkadaşlarım, çok yüksek bir beklenti yaratıldı. Süreçle ilgili olarak, eğer yüksek beklenti karşılanmazsa sonu felaket olur. Bunu da söyledik biz her ortamda. Bu kadar yüksek bir beklenti yarattınız çözmezseniz bu olayı sonu felaket olur. Moral olarak bölge insanının moralini tamamen sıfırlamış olacaksınız. Sorunun çözümünde birinci nokta karşılıklı güvendir arkadaşlar. Birbirine yalan söylemeyen, güvensizlik eksenine oturtulmuş bir sorun çözülmez. Ben ona nasıl kazık atacağım? O bana nasıl kazık atacak diye bir anlayışla bu sorun çözülmez. Onun için biz ne söylüyorsak eğridir, doğrudur, beğenirsiniz, beğenmezsiniz ama çıkıp kamuoyu önüne çok net, çok açık söylüyoruz. Söylemek zorundayız. Çünkü biz kandırmak istemiyoruz kimseyi. Samimi olmak istiyoruz. Sorun bize göre böyle çözülür diyoruz. Belki bir başka düşünce olur. Bizden daha iyi bir çözüm bulurlar ona da saygı duyacağız. Ama samimi olmak bizim birinci şartımızdır.

5 Ocak 2013'de Parti Meclisi toplantısı yaptık. O Parti Meclisi toplantısında şunu söyledim, aynı cümleyi okuyorum arkadaşlar; akılla, mantıkla, sağduyuyla, tarihsel birikimimizle bu sorunu aşabiliriz. Biz geçmişteki bütün hatalara karşın AK Parti'ye yeni bir kredi açıyoruz. Çözün bu sorunu. Ertesi gün ne oldu biliyor musunuz? Senin kredine ihtiyacım yok. Sen krediye zaten muhtaçsın. Ne demek sorunu çöz? En büyük eleştiriyi aldık. Ben bekledim ki bölgede farklı bir ses çıkacak. Ya, Kılıçdaroğlu doğruyu söylüyor. Sen sorunu çözmek için yola çıktın. Kardeşim sana kredi açıyor, buyur çöz diyor. Sen neden sorunu çözme konusunda daha güzel bir irade, daha kapsayıcı bir irade ortaya koymuyorsun demesini bekliyordum. Tam bir sessizlik.

Değerli arkadaşlarım, şöyle bir algıda var bu bölgede; AK Parti sorunu çözecek CHP karşı. CHP engel olduğu için bu sorun çözülmüyor. Hayatımda duyduğum, "çok özür dilerim" en saçma görüşlerden birisidir bu. Hangi konuyu getirdiniz de biz çözmedik? Veya biz ne yaptık da sorun çözülmedi? Sanki biz iktidardayız da onlar muhalefette. Kardeşim iktidarda sensin. Bütün bilgiler sende. İrade sende. Parlamentonun yarısından fazlası sende.

İstediğin kanunu çıkarıyorsun. Sen çözdün getirdin de biz mi karşı çıktık? Hayır. Ama biz sadece suçlandık. Sorunu çözeceğiz CHP karşı. Sen kalkıp da MİT Müsteşarıyla ilgili kanunu 24 saatte parlamentodan geçirirken kimse engel olmuyor da ki biz engel olmak istedik. Bu temel sorunu çözmek için CHP'yi engel olarak sizlere gösteriyor. Eğer CHP'nin sorunun çözümü konusunda engel olarak size gösteriyorsa ona o örneği verin. Kardeşim, sen sana dokunan bir kanunu 24 saatte geçiriyorsun. Bu kanunu da geçir 24 saatte. 24 olmasın hadi 36 saatte geçir biz muhalefet edersek. Yapmıyorlar. Samimi değiller.

Değerli arkadaşlarım, bir kitapçığımız var. Toplumsal Barışı Demokrasi ile Güvence Altına almak. Bizim biraz sonra anlatacağım bütün çalışmalar burada yer alıyor. Bu kitapçıktan da edinmek isteyene biz göndereceğiz. İsimlerini arkadaşlara yazdırsınlar biz size göndereceğiz. CHP ne düşünüyor bu konuda? Ne adımlar attı? Gerçekten de AKP'nin söylediği gibi hiçbir şey yapmayıp sadece koltuğunda oturup muhalefet mi yaptı. Hiçbir çözüm üretmedi mi CHP? Burada göreceksiniz onları.

Değerli arkadaşlarım, 31 Mayıs 2012'de arkadaşlarım TBMM Başkanı Cemil Çiçek'i ziyaret ettiler. Bölgedeki insanların sorunları yoğun yaşadığı bir süreçte ziyaret ettiler. 10 maddelik Kürt sorununun çözümü yönündeki öneriyi Sayın Cemil Çiçek'e sundular. Sorun böyle çözülür. Gelin bu sorunu çözün diye. TBMM Başkanına verdik. Meclisin iradesi madem o temsil ediyor bu sorunun çözümüyle ilgili yöntemi götürüp ona verdik.

Akil insanlar heyeti ve toplumsal mutabakat komisyonunu ilk o dilekçede daha doğrusu o belgemizde açıkça ifade ettik. Parlamentoda bir mutabakat komisyonu kurulsun, onun paralelinde yine eşit sayıda yine her partinin göstereceği sayıda akil insanlar olsun ve bu sorun çözülsün diye.

6 Haziran 2012. Ben milletvekili arkadaşlarım, Genel Başkan Yardımcısı arkadaşlarımla Erdoğan'ı ziyaret ettim. Nasıl bu sorun çözülür onunla ilgili düşüncelerimi kendisine de aktardım. Bu sorunun çözümünde gelin parlamentoda bir komisyon kuralım. Uzlaşma komisyonu kuralım. Anayasa konusunda uzlaşma komisyonu kuruyoruz. Yapmazsak zaten ucunda ölüm yok. Ama bu işin ucunda ölüm var. Her gün insanlar ölüyorlar. Gelin bir uzlaşma komisyonu kuralım ve bu sorunu çözelim. Götürdük teklifimizi verdik. BDP ve MHP'yi dışarı bırakalım biz bir araya gelelim. Arkadaşlar, adı toplumsal uzlaşma. İki önemli aktörü sistemin dışına attığınız zaman bu sorunu nasıl çözeceksiniz? PM'de hadi diyelim ki çözülmüyor sana açıyoruz krediyi, çöz arkadaş sorunu. Ben şunu da söyledim; bu sorunun çözümü benim siyasi hayatıma mal olacaksa ben onu da göze alırım. Yeter ki bir insanın burnu kanamasın. Yeter ki bir kişi ölmesin. Hayatını kaybetmesin. Bu coğrafyada, bu güzel ülkede hepimiz huzur içinde yaşayalım.

Ama olmadı. Kapalı kapılar ardında demokratik çözüm olmaz arkadaşlar. Kapalı kapılar ardında özgürlükler tartışılmaz. Sorun şeffaf bir şekilde ele alınmak zorundadır. Biz sorunun çözümünde iki temel koşul öngörüyoruz. Olmazsa olmaz. Bunlardan birincisi şu değerli arkadaşlar; süreç için yasal bir zemin oturtulmak zorundadır. Parlamentoda yasal bir zemine oturtulmak zorundadır. İki; süreç saydam olmalıdır. Bunu yaparsanız oturur konuşuruz. Elbette birileri karşı çıkabilir. Herkes mutlaka aynı görüşte olacak değil. Ama bir masanın etrafına gelip, samimi olarak masaya yatırıp tartışırsak biz bu sorunu aşabiliriz. Türkiye'nin bu sorunu çözme kapasitesi var. Birikimi var. Ben çok sayıda milletvekili arkadaşımın bu tür olaylarda pek çok ülke sorunu çözmüştür diye milletvekili arkadaşlarımı gönderdim. Güney Afrika'dan tutun İrlanda'ya kadar. Gidin bakın bakalım bu sorun oralarda nasıl çözülmüş diye. Biz oturup oy hesabı yapamadık. Türkiye'nin en temel sorununu nasıl çözeriz diye kafa yorduk ve yormaya da devam ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım, sorunun bir başka özelliği daha var. Sorun tarihsel kökleri olan bir sorundur. Dolayısıyla biz yeri ve zamanı geldiğinde açık yüreklilikle kendi tarihimizle de yüzleşmeliyiz. Bundan korkmamalıyız. Neden tarihimizle yüzleşmeyeceğiz? Hata olabilir, eksik olabilir. Bir insanın hatası olmaz mı? Olur. Kurumlarında hataları olabilir. Ama önemli olan nedir? Hatadan ders alıp onu tekrar etmemektir. Biz geçmişi iyi bileceğiz

ki geleceğimizi sağlam inşa edelim. Güvenle inşa edelim. Biz bunu yapmak zorundayız. Biz bunu öneriyoruz.

Bunu önerirken neler yaptık? 11 Haziran 2013. Bir kanun teklifi verdik. İl İdaresi Kanununda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi. Dedik ki bazı yer isimleri var, bunların değişmesi gerekiyor, buyurun değiştirin. Bize de diyorlardı ki CHP konuşur ama kanun teklifi gelince asla vermezler. Bunlar sadece konuşurlar bir süre sonra vazgeçerler. Ben de arkadaşlarıma talimat verdim. Bizim samimi olduğumuzu dünya alem bilsin. Verin kanun teklifini, altına basın imzayı bakın bakalım kim samimi kim değil. Görüşüldü mü? Hayır. Gereği yapıldı mı? Hayır.

12 Nisan 2013. Dersim arşivlerini açın dedik. Bütün arşivlerini getirin TBMM'ye. İsteyen tarihçi, isteyen vatandaş gitsin baksın. Bizim önerimiz. Kanun teklifi verdik. Ama gereği şu ana kadar yapılmadı.

19 Mart 2013. Diyarbakır Cezaevini en iyi Diyarbakırlılar bilir. Orada binlerce insan işkenceden geçti. Peki, Diyarbakır Cezaevini biz ne diye düşündük? Diyarbakır Cezaevini Diyarbakır İnsan Hakları ve Demokrasi Müzesi olsun dedik. Sadece bunu söylemedik. Bunun kanun teklifini de verdik. Geçmişin acılarından ders alarak geleceği inşa etmek zorundayız. O insanların acıları hepimizin acısı olmak zorundadır. İşkence bir insanlık suçuysa işkenceye karşı hepimizin durması gerekir. Kendi çocuklarımıza demeliyiz ki, burada bizim çocuklarımıza, babalarımıza işkence yapıldı. O nedenle biz burayı müzeye dönüştürdük. Bir daha bu topraklarda işkence olmasın diye. Peki, Erdoğan size geldi ne dedi? O cezaevini yıkacağım, size daha modern bir cezaevi yapacağım dedi. Özür dilerim ama Diyarbakırlılarda koşa koşa gidip AKP'ye oy verdiler. Dünyanın hiçbir demokrasisinde de böyle bir olay yoktur. Hapishane vaat edip oy alan sadece dünyada bir kişi var. Recep Tayyip Erdoğan. Ben bunu içine sindiremiyorum. Gerçekten içime sindiremiyorum. Sorumlusu sokaktaki yurttaş değil. Sorumlusu bölgenin aydını. Hiç bu konu üzerinde durulmadı. Diyarbakırlılara modern bir hapishaneyi öngören bir zihniyet demokrasi getirecek bu ülkeye, özgürlük getirecek bu ülkeye. Nasıl getirecek demokrasiyi? Nasıl getirecek özgürlüğü? Travma yaratan isimler var değerli arkadaşlarım.

5 Mart 2013. Dedik ki bu travma yapan isimlerin de değişmesi lazım. Onun da kanun teklifini verdik. Gereği yapıldı mı? Hayır. Nevruz. Biliyorsunuz. Bir dönem bir sürü olaylar çıkardı. İnsanlar ölürdü. Bayram kutlayacak insanlar. Bayram olsun dedik. Siz böyle söylersiniz ama kanun teklifi vermezsiniz. Siz kaçarsınız CHP olarak. Dedik arkadaşlara verin kanun teklifi. Götürdük kanun teklifini verdik. Kabul edildi mi? Hayır.

Bayram olmasını savunan kim? Biziz, CHP. Engel olan kim? AKP. Hangi adaletse? Adaletin sorgulanması lazım.

Halepçe Katliamı. Irak'ta Kürt halkına yönelik olarak orada Halepçe Katliamı yaşandı mı? Yaşandı. Tanınmasıyla ilgili kanun teklifini kim verdi? CHP. Götürdük verdik. Orada bir insanlık dramı yaşandı mı? Evet. Zehirli gaz kullanıldı mı? Evet. O fotoğraflar bütün dünyada yayınladı mı? Evet. Biz sessiz mi kalacağız? Hayır. Hem demokrasiyi savunacaksınız, özgürlüğü savunacaksınız, kardeşliği savunacaksınız bu olayı görmeyeceksiniz. Biz gördük. Peki, biz bölgeden oy mu aldık? Yok efendim. Neden? CHP 1930'ların CHP'si. Hangi 1930'lar? 21.yüzyılın CHP'sini inşa etmeye çalışıyoruz.

Demokrasi ve özgürlük mücadelesi vermek istiyoruz kendi güzel ülkemizde ve destek istiyoruz sizden. Demokrasi ve özgürlük mücadelesini vermek zorundayız beraber. Mayınlı arazileri siz çok iyi bilirsiniz. Filmleri çekildi, tiyatroları oynandı. İnsanlar ayağından oldu. Hayatları kaybedildi. Ellerinden ayaklarından gitti insanlar. Mayınlı araziler. Temizleyin arkadaş. Ottawa Sözleşmesi var. Topraksız köylüye verin. İşlesin orayı. Kredide verin. Suda götürün. Bereketli olsun oralar. Kim önerdi? Biz önerdik. Biz önerdik de bölgeden oy mu aldık? Hayır. Kimsenin haberi yok. Biz veriyoruz sadece biz dinliyoruz.

Köye dönüşler. 5233 sayılı bir yasa çıktı. Çok sayıda insanın beklentilerini karşılamadı. Büyük ölçüde reddedildi talepleri. Biz buna da dikkat çektik. Dönüşü gerçekten insani koşullara indirin. Bütün haklarını verin onlara ve insanlar köylerine dönsünler. Huzur içinde dönsünler. Sosyal devlet değil mi Anayasada Türkiye Cumhuriyeti laik, demokratik, sosyal hukuk devleti. Sosyal devletse o insanlar gönüllü olarak köylerini terk etmediler ki. Verin haklarını gitsinler. Ne yaptık? Oturduk kanun teklifimizi hazırladık. 4 Haziran 2013. TBMM Başkanlığına verdik.

Koruculuk. Bitsin mi? Bitsin. Peki, bu insanları sokağa mı salacağız? Hayır. Bu insanları alıp devlette başka bir yerde bir görev vermemiz lazım. Koruculuğu bitirelim ama bu insanlar sokağa salınmasın. Devlette bir görev verelim gitsinler o işlerinin başında çalışsınlar. Dünyada bir sosyal devlet yoktur ki sigortasız adam istihdam etsin. Sosyal güvenliği olmayan istihdam etsin. Alıyorsun korucu, eline veriyorsun silah. Maaşını da veriyorsun sigorta primini yatırmıyorsun. Devlet kayıt dışı adam istihdam eder mi? Etmez. Bu insanlara yazık değil mi? Yazık. Eğer biz uzlaşma sağlayacaksak o uzlaşmanın içine bütün bölgeyi almalıyız. Bütün halkı almalıyız. Herkes barış ve huzur içinde yaşayabilmeli. Kimse kendisini

öteki hissetmemeli. Büyük bir toplumsal uzlaşmayı sağlamak zorundayız. Biz bunu da önerdik. Bu konuda da kanun teklifimizi verdik.

Sadece bunlar mı? Hayır. Araştırma önergeleri de verdik. Belli konuların araştırılması lazım dedik. Geçmişte yaşanan insan hakları ihlallerinin araştırılması. Verdik. AKP milletvekillerinin oylarıyla reddedildi. Toplumsam barışı bozan olayları ve nedenlerinin araştırılması. Verdik. AKP milletvekillerinin oylarıyla reddedildi.

Zorunlu göçün yarattığı sorunların araştırılması. Önergeyi verdik. AKP milletvekillerinin oylarıyla reddedildi. Faili meçhul cinayetlerin ve kayıpların araştırılması. Bir değil sekiz kez önerge verdik. AKP milletvekillerinin oylarıyla reddedildi. Ne demek faili meçhul diyorlar. Faili meçhul bir insanlık suçu değil mi arkadaşlar? Ne demek faili meçhule gitti? Analar ağlamasın diyeceksiniz ama öldürülen çocukların faillerini ortaya çıkarmayacaksınız. Neden? Devletin bazı organlarını, bazı kişilerini korumak için. Devlet dediğiniz aygıt halkına baskı yapan aygıt değildir. Devlet vatandaşına hizmet için kurulur. 30'ların, 40'ların, 20'lerin devleti değil artık. 21.yüzyıldayız biz. Sokağında polisin, askerin en az olduğu devlet çağdaş bir devlettir. Devletin soğuk yüzüyle karşılaşmayacak vatandaş. Devletin sıcak yüzüyle karşılaşacak. Sosyal devletle karşılaşacak. Yoksulluk varsa yoksulluğu gideren devletle karşılaşacak. Biber gazı, plastik mermi, coplar, tomalar bu devlet baskıcı devlettir. Bu devlet anlayışını değiştirmemiz lazım. Siz hala 30'ların devletçilik anlayışı. Yok arkadaşlar. Yine devlet var. Devletimize saygılıyız. Kurumlarına saygılıyız. Ama o devlet Anayasasında tanımı yapılan sosyal devlet olmak zorundadır. Vatandaşına hizmet eden devlet olmak zorundadır. Onun dışındaki baskıcı devlete karşı bizde mücadele vereceğiz sizde edeceksiniz. Hep beraber edeceğiz. Bu bizim görevimiz. İnsanlık görevidir. Faili meçhullerin aydınlanmadığı bir devlet sosyal devlet değildir. Halkıyla barışık devlet değildir. Kim giderse gitsin faili meçhule gitmişse cinayetin aydınlanması lazım.

İşkence ve işkencecilerin araştırılması. Onun içinde önerge verdik. Bu da reddedildi. İşkencecileri kim koruyor? AKP. Kim soruşturmasını istiyor? CHP. Ama yine bölgedeki algı CHP 30'ların CHP'si. Bunlar zaten işkence yaptılar. Yok arkadaşlar. Biz çağdaş, uygar, halkını kucaklayan, her soruna kilitlenen, çözmek isteyen uygar bir devleti yeniden inşa etmek istiyoruz. Yeniden kurmak istiyoruz. Huzur içinde yaşamak istiyoruz. Eğer bir ülkede huzur yoksa zaten hiçbir şey yok ki. Huzur olacak ki akşam evimize huzurla gidelim. Televizyonun karşısına gidelim. Sinemaya gidelim. Tiyatroya gidelim. Parka gidelim. Caddede rahat gezelim. Huzur olacak. Devletin

görevi huzuru sağlamaktır zaten. Siyasetin görevi de odur. Önce kendin oturacaksın. Kendin çözeceksin sorunu ve çözüm üreteceksin. Bunun yapılması gerekiyor.

Değerli arkadaşlarım, işin özü biz beraber kendi sorunlarımızı çözebiliriz. Biz kendi sorunlarımızı çözebilecek yeteneğe de, kapasiteye de, tarihsel mirasa da, bilgi birikimine de sahibiz. Yeter ki geçmişin acılarından ders alalım. Geleceğe güzel bir Türkiye inşa edelim. Çocuklarımıza güzel bir Türkiye'yi vermezsek, inşa etmezsek onun sorumluluğu çok daha ağır olur ve o sorumluluk bizim sırtımızda olur.

Beni dinlediğiniz için hepinize yürekten teşekkürlerimi sunuyorum.

Sedat YURTTAŞ :

Sayın genel başkanımın konuşmasına çok teşekkür ediyoruz, saygılar sunuyoruz.

Değerli katılımcılar bildiğiniz üzere bugün burada bölgenin ruhu var, ruhunu temsil eden, düşünceleri temsil eden çok sayıda demokratik kitle örgütünün temsilcisi, barolardan, sanayi ve ticaret odalarından, meslek örgütlerinden, kadın örgütlerinden, eğitimcilerden, avukatlardan çok sayıda temsilci var. Bu itibarla öncelikle hoş geldiniz diyoruz. Bu arkadaşlarımız biraz sonra değerli katılımcılarımızın öncelikle görüşlerini dinleyeceğiz ondan sonra burada çok açık bir diyalog, bir tartışma ve bir müzakere yaşanacak. Bu itibarla bu değerli çalışmanın rahatça yürütülebilmesi bakımından toplantının bundan sonraki bölümü için siz sayın basın mensuplarını toplantı salonunun dışına alacağız, toplantıyı Sayın Genel Başkanın daha sonra arzu ettiğinde, gerekli gördüğünde, anında ya da topluca cevap verebileceği bir şekilde, yapılacak yorumlara sorulacak sorulara cevap vermek üzere toplantıya devam edeceğiz. Teşekkür ediyoruz katılımlarınızdan ötürü.

Değerli arkadaşlar bildiğiniz gibi çok zorlu bir süreç yaşanıyor. Yani son birkaç olay; bilinen adıyla DAİŞ'in, Türkçe söyleyişi ile de İŞİD'in uyguladığı şiddet, Musul'da meydana getirdiği yıkım, mezhepler arası çatışma tehlikesi, yine diğer yandan daha önce Suriye'de yaşanan iç savaş, PYD'nin kanton ilanıyla İŞİD'e karşı geliştirdiği savunma, Türkiye'deki çözüm süreci, Ortadoğu'daki gelişmeler, Türkiye'deki gelişmeler bütün meseleleri aslında biribirine yakınlaştırmış, içiçe geçirmiş, çözümleri de ortak hale getirmiştir. Diğer taraftan Kürtlerin, Türklerin tarihsel bütünlük içerisinde hareket etmesinin adeta zorunlu koşullarını oluşturmuştur. Bu koşullarda gerçekleşen toplantımızda çok önemli değerlendirmeler

yapılacağı kanaatini taşıyoruz. Fakat zamanımız sınırlı olduğu için Sayın Genel Başkanının zamanı sınırlı olduğu için, zamanı da verimli kullanmak bakımından her konuşmacı mümkün olduğunca konuşmasını kısa ve özlü tutsun, çünkü amacımız mümkün olduğunca konuşmacılarımıza daha çok söz vermek, böylece gerçekten bir diyalogu bir müzakereyi gerçekleştirmek ve Sayın Genel Başkanımda bu vesileyle bölgenin kürt halkının görüş ve düşüncelerini en etkili şekilde alabilmesini ve karşılıklı etkileşimi sağlamaktır. Bu itibarla sözü daha fazla uzatmadan ilk sözü Sayın Şirin PAYZIN'a veriyorum böylece programımızın ikinci bölümüne geçmiş bulunuyoruz. Buyurun Sayın PAYZIN.

Şirin PAYZIN :

Çok teşekkür ederim. Zannediyorum kısa bir giriş ondan sonra Sayın KILIÇDAROĞLU'na soruyla devam edeceğiz. Öncelikle Diyarbakır'da olmak her zaman çok güzel, çok teşekkür ederiz size ve bizi burada ağırlayan bütün Diyarbakırlılara ve Sayın Kılıçdaroğlu'na da bu vesileyle teşekkür ediyoruz. Burada hep birlikte olma imkânı bulduk. Ben Diyarbakır'a her seferinde büyük özlemle geliyorum. Bu şehir gerçekten hem gazeteci olarak, hem de şahsi tarihimde önemli bir yer tutuyor. Her seferinde de şunu görüyorum. Burayı ne kadar özleyerek gelirsek o kadar daha fazla sorunlara duyarlı olabiliyoruz, dinlemeyi becerebiliyoruz, diyalog kurabiliyoruz. Bunun siyasetçilere de yansıması gerektiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla Sayın KILIÇDAROĞLU'nu biz gazeteciler olarak burada görmek her zaman bir haber niteliği taşıyor, yazı yazma, haber yapma değeri taşıyor. Umarız daha sık kendisini burada takip etmek fırsatını bulabiliriz.

Şimdi ben dikkatle dinledim Sayın KILIÇDAROĞLU'nun söylediklerini. Diyelim ki burada açık açık herşeyi konuşacağız, fikir alışverişi yapacağız. Şu son yerel seçimlerinden önce biz Sayın KILIÇDAROĞLU ile çok değişik formatta bir program denedik. O güne kadar aldığımız en yüksek reytinglerden bir tanesini de aldık. Ben o programda Sayın KILIÇDAROĞLU'nu gençlerle bir araya getirdim. O gençleri seçerken de CHP genel merkezine hiçbir soru sormadım. Kimi istiyorsunuz ya da kimi istemiyorsunuz diye. Kendisi çok büyük bir anlayış gösterdi ve uzun zamandır özlemini duyduğumuz bir demokratik ortam oluşturduk. Çünkü bir genel başkan olarak gençlerin karşısına çıkmayı kabul etti. O gençler arasında HDP'li bir temsilci vardı. Anti-kapitalist Müslümanlardan bir temsilci vardı. Ki dönem sözcüsüymüş. Diğerlerine göre biraz daha ateşli biraz daha sinirli bir temsilciydi. Kimi zaman sinirlenerek sorular sordu. CHP Gençlik kollarından vardı. AK Partili vardı. MHP'li Alperen Ocaklarından gelen bir genç katılımcımız vardı. Ve inanılmaz hoş bir sohbet yaptık. Sayın

KILIÇDAROĞLU özlediğimiz bir demokratik tavırla kendisine gelen bütün eleştirileri, bütün yeni fikirleri, kimi zaman belki romantik sayılabilecek teklifleri değerlendirdi. Bu da bize gösterdi ki, aslında bu dönem gençlere açılma dönemi. Ben son iki yıldır, gerçi yıllardır ama özellikle son iki yıldır, Newrozu, buradaki newroz kutlamalarını yakından izliyorum. İnanılmaz bir gençlik var bu bölgede. Dolayısıyla bu gençlere yeni şeyler söylemek lazım. O Newroz alanında oturan Diyarbakırlı bölge gençlerine baktığımız zaman onların hayattan beklentileri, siyasetten beklentileri bambaşka. Dolayısıyla gerçekten CHP adına da yeni bir dönem, yeni söylemlerim olması gerektiğini düşünüyorum. Bu anlamda Sayın KILIÇDAROĞLU'nun da burada verdiği mesajların çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi konuşmasında sık sık dedi ki, biz dedi CHP olarak aslında pek çok şey yapıyoruz ama nedense bu basına yansımıyor. Bölge tarafından iyi algılanmıyor. Şimdi ben de Sayın KILIÇDAROĞLU'na sormak isterim. Hepimiz iletişimciyiz burada. Diğer gazeteci meslektaşlarımla birlikte o zaman burada meseleyi seçmende değil de, gazetecilerde değil de, acaba parti olarak bu noktada neden anlatamıyoruz? Neden daha etkili iletişim araçları ya da anlatma biçimi kullanmıyoruz sorusu gerekmez mi? diye sormak istiyorum. Çünkü genelde ben de bütün programlarımda CHP'li milletvekilleri ve temsilcilerini ağırladığımda genelde şu cevabı alıyorum. Ama biz Kürt raporunu ilk yazan partiyiz, ama biz aslında şunu yaptık. Evet, doğru ama artık ilk Kürt raporunu yazan parti olmaktan çıkıp bugünün, şu günümüzün olaylarına verdiğiniz tepkilerle yaptığınız çalışmalarla ön plana çıkmanız gerekiyor. Bunda da zannediyorum partinin içinden çıkan çok farklı sesler bu algınızda önemli bir yer ayırt ediyor.

Siz dediniz ki nefret söylemlerinin kesinlikle zaman aşımına uğramaması ve çok sert bir şekilde cezalandırılması gerek. En basitinden son birkaç gündür Cumhurbaşkanı adayı olarak üzerinde anlaştığınız ortak uzlaşının, büyük uzlaşının adayı Ekmeleddin İHSANOĞLU'nun adı daha önce görev yaptığı kurum, o kurumun içeriği konusunda bile partinizin içinden çok sert açıklamalar, çok rencide edici açıklamalar geldi. Genelde bunu siz ya da parti temsilcileriniz, sizin parti içinde demokrasiniz var, herkes istediğini söyler şeklinde savunuyorlar. Ama bu işte o bahsettiğiniz algıyı kamuoyu nezdinde, seçmen nezdinde kimi zaman tahmin edilemeyecek şekilde yaralıyor. Bu konuda önce CHP'nin içinden nasıl bir söylem birliği yapılabilir, bu konuda ne yapmayı düşünüyorsunuz bunu merak ederek başlamak istiyorum. Çok teşekkür ederim tekrar.

Sedat YURTTAŞ:
Sayın Genel Başkanım konuşmaları tamamlayıp sonradan ortak cevaplasanız.

Kemal KILIÇDAROĞLU: Olur olur.

Sedat YURTTAŞ:
Şimdi de sözü bölgenin nabzını sunacak olan sayın Rüstem ERKAN hocama veriyorum. Buyurun sayın hocam.

Rüstem ERKAN: Sayın Genel Başkan öncelikle hoşgeldiniz diyorum.

Sayın Genel Başkanın konuşmasında bölgeyle ilgili gönül bağı kurduğu veya dışarıdan bakan biri değil de gerçekten bölgeye içerden bakan bir yaklaşımla konuları ele aldığını gördük. Bir de gerçekten bir psikolojik üstünlük sağladı. Yıllardır Cumhuriyet Halk Parti'sinin yapmadığı bir konuda siz ne yaptınız diye bir soruda soruldu. Bence bu da önemlidir. Yani bugüne kadar hep bölgede suçlanan bir parti yerine, bugün Sayın Genel Başkan siz ne yaptınız? Biz bunları yaptık. Siz bana nasıl bir cevap verdiniz gibi bir yaklaşımda da bulundu. Bu bir psikolojik üstünlüktür. Fakat yeni bir şey söylemiş olsaydı bence Türkiye'de de bir psikolojik üstünlük yakalamış olurdu. Yani sadece bugüne kadar yapılan çabaların maliyetini anlatmak yerine böyle Kürt sorunu denildiği zaman bugün genelde bütün bu Kürt sorunu etrafındaki bileşenlerin ortak bir talebi ana dilde eğitim meselesi. Bunun üzerine Cumhuriyet Halk Partisinin söyleyeceği bir söz, bu konuda yapacağı bir açılım bence önemli olacaktır. Ve Türkiye gündemine de bu belki belli bir ölçüde sürecin önünün açılması için de bir etkisi olacaktır diye düşünüyorum. Bence soru-cevap kısmında bu konuda Sayın Genel Başkanım bir açıklama yapması, partisi ve bölgesi için daha yararlı ve hayırlı olacaktır, diye düşünüyorum.

Şimdi Şirin Hanım söyledi. Cumhurbaşkanlığı meselesi de Kürt sorunuyla direk ilgili. Çünkü bütün göstergeler Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçiminde belli bir ölçüde bölge oylarının (diyelim Kürtlerin oylarının) önemli olacağını gösteriyor. Şimdi yalnız bugüne kadar Cumhuriyet Halk Partisinin bütün adaylarında karşı mahalle rahatsız olurdu. Onları nasıl ikna edebiliriz meselesi vardı. Şimdi gerçekten bugünkü gösterilen adaylar kendi mahallesi diyelim veya belli bir ölçüde bu on iki – on üç senelik statükodan rahatsız olan bir kitle var. Mevcut aday ile gösterilen aday belirli bir ölçüde rahatsız eden bir aday profili olarak ortaya çıkıyor. Çünkü şu var. Acaba başka bir Türkiye mümkün müdür? diyenlerin artık şansı yoktur

gibi bir algı ortaya çıkıyor. Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi algısı hep otuzlu yılların üzerinde gidiyor ama Türkiye'ye böyle bir algı çizmek te gelecekte Türkiye'nin başka şansı yok. Türkiye bu yola girdi. Bu muhafazakar yolda ilerleyecek algısı vermekte en azından yeni bileşenlerine karşı bir haksızlık olur diye düşünüyorum. Çünkü orda farklı bir muhalefet hareketi çıkmıştır. Şimdi bu muhalefet hareketiyle Cumhurbaşkanı adayı arasında bu süreç içerisinde bir bağ kurmak bence önemli bir şey. Anlatılması gereken, çok çaba gösterilmesi gereken bir durum diye düşünüyorum. Şimdi bir diğer konu Kürt sorununun bir yıllardır yapılan sistemli bir propagandayla hep böyle otuzlu-kırklı yılların yaratmış olduğu bir sorun olarak ele alınıyor. Oysa bu işin uzmanları biliyor ki; bu iş otuzlu - kırklı yılların sorunu değil. Çok eskiye dayanan bir sorun. O yıllardaki uygulamalar sorunu belki bu işi derinleştirmiştir. Ama hemen komşu ülkelere baktığınız zaman, yani Türkiye'yle farklı sistemde olan ülkelerde aynı sorunu yaşıyor. Dolayısıyla Türkiye Kürt sorunuyla yüzleşecektir. Kaçınılmaz olarak. Yani ortada yirmi-otuz milyonluk bir halk varsa dünyanın çeşitli ülkelerinde bu sorunla bir gün yüzleşecektir. Bunu sadece Cumhuriyet Halk Partisinin tarihine getirip bunu açıklamak ve bununlan sorunlu olarak göstermek bence çok doğru bir yaklaşım değil. Fakat burada bir sorun var. Cumhuriyet Halk Partisi kendisini savunamıyor. Yani 1946'ya kadar devletin tarihi, 1946'dan sonra siyasi partilerin tarihi. Dolayısıyla 1946'ya kadarki o devlet tarihinde bütün siyasi partiler ortaya çıkmıştır. Şimdi buna rağmen diyelim ki İnönü çok fazla suçlanırdı, Kürt Sorunu meselesinde.

Oysaki Mustafa BARZANİ anılarında "buradaki birçok insan biliyor" 1932'de İngiliz yönetimine karşı ilk Irak'ta ayaklandıkları zaman Türkiye'ye sığınmak zorunda kalır. Yaklaşık bin yedi yüz kişi. Ve anılarında diyor ki; biz Türkiye'ye gittiğimiz zaman İngilizlerin talebi üzerine yakalanıp idam edileceğimizi veya iade edileceğimizi düşünürdük. Hatırlarsanız 2013 Kasımında Başbakan bunu Diyarbakır'da Barzani ile Türkiye'nin dostluğunu anlatmak için söylemişti. Ama hiçbir Cumhuriyet Halk Partili çıkıp şu soruyu sormadı. 1932'de Türkiye'de kim Başbakandı diye bir soru sormadı. Yani Cumhuriyet Halk Partisi tarihinde, Kürtler tarihinde problemli bir ilişki var. Ama bazı noktalarda da güçlü bir ilişki de var. Bunun da savunulması gerekiyor.

Diğer birşey. Bugün burada aramızda var konuklardan, yani bugünün Cumhuriyet Halk Partisinde Sayın Rıza TÜRMEN var. Dünyanın en önemli insan hakları savunucusu. Bölgede herkesin tanıdığı Sayın Sezgin TANRIKULU, yani yıllardır Kürt sorununun barışçıl yollardan çözülmesi için insan hakları savunucusu. Yine Levent GÖK var. Benim bildiğim. Ve şimdi bu tür siyasetçiler partide olmasına rağmen Cumhuriyet Halk Partisi bunu bir türlü savunarak politikaya dönüştüremiyor. Bu algıyı aşmak bence partinin içerisinde de partinin ideolojisini oluşturan gruplarda da bir sorun var. Dolayısıyla bu karşılıklı birbirini suçlama da bence ümit kesilmemiş. Yani Kürtlerle Cumhuriyet Halk Partisi arasındaki böyle zaman zaman nefret zaman zaman bir aşk ilişkisi var. Şimdi şunu bilmek lazım. 1972 yıllardaki Cumhuriyet Halk Partisinin tarihi de 30'lu yıllardır. Bir başka bir şey söyleyeyim. Hep şu şey yapışıyor. 1950 seçimlerinde, yani Demokrat Partinin iktidar olduğu seçimlerde, Diyarbakır'da Cumhuriyet Halk Partisi yüzde 46, Mardin'de 48, Şanlıurfa'da yüzde 47 oy alıyor. Yani bu tek parti uygulamalar deniyor ya, hemen onun arkasında yapılan seçimlerde, hadi o ilk seçimdi diyelim. 1957'de Demokrat Partinin yedi yıllık iktidarından sonra böyle daha geniş iktidar döneminde Mardin'de Cumhuriyet Halk Partisi yüzde 53, Şanlıurfa'da 51, Diyarbakır'da yüzde 29 oy alıyor. 73-77'yi zaten biliyoruz. Yani bunun hep böyle partinin tarihinde mi? Bence partinin biraz yöneticileriyle de partinin ideologlarıyla da bir ilişki var diye düşünüyorum bu sorunda. Şu Kürt sorunu Türkiye'de ne zaman derinleşmişse gerek devlette gerek Cumhuriyet Halk Partisinin içerisinde sağ ideoloji egemen olduğu zaman derinleşmiştir.

Buradaki herkes bilir, yani 30'lu yıllarda ki Recep PEKER döneminden tutun 12 Mart, 12 Eylül dönemi vesaire. Eee dolayısıyla bugün Cumhuriyet Halk Partisi sol bir çizgiye girmişken bu imajını yeniden nasıl inşa edebilir, bunun üzerinde ciddi olarak durması gerektiğini düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Sedat YURTTAŞ:
Teşekkür ederiz hocam. Şimdi Sayın Murat Yetkin'e sözü veriyoruz.

Murat YETKİN:
Merhaba. Ben bu kadar yoğun bir katılım belki tahmin etmiyordum. O yüzden sizinle birlikte olmaktan çok mutluyum. Yani davet için de teşekkür ederim. Ben daha çok hani kitle örgütleri temsilcileri ne diyecek Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanına. Neler söyleyecekler, ne soracaklar onları çok merakla bekliyorum. Ama hani madem söz verildi çok kısa olarak birkaç şey söylemek istiyorum.

Bir tanesi Sayın Genel Başkan da söyledi. Yani Ortadoğu büyük bir savaşın eşiğinde. Belki de büyük savaşa başladık. Yani bundan bir süre sonra diyeceğiz ki ha şu tarih bu savaşın başlangıç tarihiymiş, ondan biliyoruz, içindeyiz bu önemli.
İkincisi. Notlarıma bakıyorum. Çözüm için iki temel koşul var dedi Sayın KILIÇDAROĞLU.

Bir tanesi bu süreç. Yani Başbakan Tayyip ERDOĞAN'ın inisiyatifiyle ve Milli İstihbaratı Teşkilatı müsteşarının aracılığıyla Abdullah ÖCALAN'la yürümekte olan bu görüşme. Yani ERDOĞAN ile ÖCALAN arasında MİT Müsteşarı aracılığıyla yürümekte olan bu görüşme parlamento zemininde yasal bir zemine oturtulmalıdır dedi, değil mi öyle dediniz? Sayın KILIÇDAROĞLU.

İkincisi de süreç şeffaf olmalıdır. Şimdi bence de böyle olmalı. Zaten bildiğim kadarıyla BDP HDP bloğunun şimdi koşullarından biri de bu en temeli. Buradan pir dolanmak mümkün mü? Bence mümkün. Ben parlamento dışındaki bir sürecin başarıya ulaşmayacağını düşünüyorum. Yani sadece ERDOĞAN ile ÖCALAN'ın el sıkışması ile ne bileyim, şimdi işte bir sürü şeyden söz ediliyor, işte ev hapsi olacakmış da İmralı'dan daha büyük bir sekreteryası olacakmış da, her gelenle görüşecekmiş de. Ha böyle mi çözüleceğine inanıyorsunuz? Vallahi inanıyorsunuz helal olsun. İnanmaya devam edin, hiçbir şey diyemem. Ben böyle olacağına inanmıyorum. Ben mecliste bir çözümün gerçek bir çözüm olacağına inanıyorum. Çünkü orada hülleyle de olsa, ne de olsa halkın temsilcileri var. Ben onun bir yıl öncesine gideceğim. Bu Türkiye'nin meclis profili içinde Cumhuriyet Halk Partisinin içinde olmadığı bir çözümün de toplumun gelip içine sızan bir çözüm olmayacağını düşünüyorum. Yani fikrim bu. Ama bunu da zaten öteden beri yazıyorum. Yani ilk defa burada söylemiş bir durumda değilim.

Türkiye önemli bir şeye gidiyor. 10 Ağustosta Cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turu var. Bir yanda Güneyde büyük bir savaş var. Artık Suriye mi, Irak mı iki sınıra ayrılmış bölgede tarif edemiyoruz yani? Daha doğrusu normale dönmüştür. Yani Sykes-Picot anlaşması geçiştirilmiş uyduruk sınırlar ortadan kalkmaktadır. Buna inanıyorum. Bir yandan bu var, bir yandan Amerika ile İran'ın çok yeni bir flörtü söz konusu. Nereye doğru gideceğini hiçbir şekilde bilmiyoruz. Bir Sünni şeriatının çok katı uygulamasına dayalı bir devletin kurulması gündemde. İşte emirlikler başladı. İşte Irak emirliği, Musul emirliği bunlar başladı.

Ben bölgemizdeki şuanda Türkiye'nin hem iç politikaya dair hem dış politikaya dair en kilit sorunu Kürtlerin olduğuna inanıyorum. Böyle olacağına da inanıyorum. Cumhurbaşkanlığı seçiminde böyle olacağına da inanıyorum. Yani anahtar aslında Kürt seçmenin elinde. Belki BDP'nin HDP'nin adayı her kim olacaksa, belki ortaya çıkmayacak. Ama kim geçecekse anahtar onun elinde olacak. Şimdi burada bir pazarlık olduğunu, yani kimse bunu böyle ifade etmiyor ama herkes bunun böyle olacağını biliyor. Yani işte BDP-HDP bloğu güçlü bir aday çıkaracak. Birinci turda o varlığını gösterecek. Birinci turda belki Ak Parti'nin adayı her kim olacaksa (çünkü Erdoğan olacak mı? Bilmiyoruz. Resmiyete geçilmiş değil, ondan sonra Selahattin Demirtaş da resmileşmiş değil, belki de bir başkası olacak) onun yüzde elli almasını önlemeye çalışacağını tahmin ediyorum ben. Ekmeleddin İnsanoğlu konusundaki bu önyargılı bakışlara ben katılmıyorum. Hani bir yandan Türkiye'nin değişen gerçeğini görmemekle suçlanan ana muhalefet partisi, diğer yandan o gerçeği gördüğünü gösteren bir hamle yaptığında; aaa niye sen demiştin falan. Ben bunu da gerçekçi bulmuyorum. Yani ezber bozucu, ters köşeye yatırıcı bir adım attılar. Çünkü sonuçlarını hep beraber göreceğiz. Ama ondan sonra eğer birinci turda (örneğin eğer Abdullah Gül ile devam etmezse Adalet Kalkınma Partisi, Sayın Başbakanla devam ederse) yüzde ellinin altında kalırsa o dönemde BDP/HDP bloğuyla bir pazarlık eğer yapılacak olursa, bu pazarlık sonuçlarına ne kadar güvenle gidilecek? Bu da herhalde hepinizin kafasında bir soru işareti. Benim kafamda öyle. Dolayısıyla ben Sayın KILIÇDAROĞLU'nun bu Cumhurbaşkanlığı sürecini, Kürt meselesiyle birlikte nasıl görüyor merak ediyorum. Sizlerin, katılımcıların ne düşündüğünü hakikaten çok merak ediyorum. Burada susuyorum.

Sedat YURTTAŞ:

Çok teşekkür ederim. Hemen mikrofonu Sayın Deniz ZEYREK alıyor. Buyurun Sayın Deniz ZEYREK.

Deniz ZEYREK:

Öncelikle davetinizden dolayı teşekkür ediyorum.

Ben daha önce de buradaki benzer bir toplantıya Selahattin DEMİRTAŞ'la katılmıştım. Gerçekten faydalı bir yöntem olduğunu o zamanda dikkatimi çekmişti. Onun için DİTAM'ı tebrik ediyorum. Yani bu yöntem eminim bölgedeki çözüm arayışlarına önemli katkılar sağlayacaktır.

Şimdi iletişim meselesi benimde dikkatimi çekti. Gerçekten Kemal Bey bütün hepsini tek tek sıraladı. Ben de aslında benzer notlar almıştım. Ama tekrarlamayacağım. Yani sloganı, en önemli sloganı tek vatan, tek millet, tek dil, tek bayrak olan ve bunu sık sık dile getiren bir lider, bölgede seçmenin önemli bir kesiminden teveccüh görüyor. Ben şahsen böyle bir sloganı Kemal Kılıçdaroğlu'na ya da CHP'nin bu bölgede kullandığını görsek herhalde oy oranları sıfırın altına düşer diye düşünüyorum. Ama aynı anda başka sloganlarda bölge halkının hoşuna giden sloganlarda bu sloganı unutulur hale getirme kapasitesi Ak Parti'de var. Yani iletişim işini çok iyi biliyorlar. Mesela bir Ak Parti milletvekili çıkıp BDP liderine çok sert ifadelerle hedef tahtasına koyuyor. Ama başka bir gün Ak Parti BDP'yi çözümün en önemli unsurlarından gösteriyor. Yani bu iletişim stratejisi sayesinde bir mesaj diğerine tolare ediyor ve sonuçta Sayın KILIÇDAROĞLU'nun da sık sık dile getirdiği gibi bölge halkı koşarak AK Partiye oy veriyor.

Şimdi CHP burada sıralanan soru önergeleri, araştırma önergeleri, yasa teklifleriyle bunu neden sağlayamıyor? Benim hemen dikkatimi çeken şey şu; CHP önce kendi içerisinde bir tutarlılık sağlayamıyor. Mesela Sayın KILIÇDAROĞLU 2011 seçimleri öncesinde memleketinde silahlar bırakılırsa genel af düşünülebilir gibi bir ifade kullanmıştı. Bu CHP de ciddi anlamda oy kaybına neden oldu diye araştırmacılar yorumlar yaptılar. Buna rağmen bölgede herhangi bir katkısı olmadı ve doğal olarak kendi partisindeki ulusalcı tabandan olağanüstü tepki gördü. Zaman zaman parti yönetiminin, işte Genel Başkan Yardımcısı Sezgin TANRIKULU'nun ya da Rıza TÜRMEN'in Kürt sorununa ilişkin pozitif açıklamaları elbette ki halkın dikkatini çekiyor. Ama örneğin Birgül Ayman GÜLER'in Kürtler ile Türklerin eşitliği konusundaki açıklaması daha çok dikkat çekiyor. Ya da sizin partinizin oy geçirgenliği MHP'yle sağlaması yine dikkatleri çekiyor. Ben mesela bunu daha önceki buradaki toplantıda da söylemiştim. Bizim gençliğimizde yani seksenlerin sonunda sandıklar açılmaya başlandığında Kars'tan itibaren SHP'nin oyu yüksek başlardı. Ankara'ya doğru konsolide olurdu. Şimdi tam tersini yaşıyoruz. Yani sıfırdan başlıyor, Batıya doğru konsolide oluyor.

Ve şimdi vikipediyadan ya da herhangi bir kaynaktan Türkiye'deki hükümetlerin listesine bakarsanız Kürt sorununun en derinleştiği dönemde, yani 1990-1995 yıllar arasında bu faili meçhullerin, Susurluk vesaire gibi olayların en yoğun olduğu dönemde Sosyal Demokrat Halkçı Parti iktidar ortağıydı. İşte Tansu ÇİLLER sert önlemler için talimat verdiğinde sosyal demokrat ortakları vardı. Sonra parti Deniz BAYKAL'a devredildikten sonra bölgedeki Kürt siyasetçiler de iletişimi daha çok kesmeye başladı.

Şirin PAYZIN:

Denizin sorusuna bir ek olarak şunu da merak ederim aslında. Enteresan bir tablo ortaya çıktı. HDP Sayın Rıza TÜRMEN'e bir adaylık teklifi götürerek önemli bir köprü kurmuş oldu. Çünkü bir CHP milletvekilini HDP'nin en azından Cumhurbaşkanı adayı olarak düşünmesi bile bence önemli bir gelişmeydi, HDP açısından. Ama bu CHP ile HDP arasında da yeni bir köprünün oluşabileceğini göstermiş oluyor. Çünkü bu süreçte hep Selahattin DEMİRTAŞ'ın da sık sık röportajlarda serzenişte bulunduğu şuydu. Parlamentoda görüşmeler yürütmeye çalışıyoruz. Hani AK Parti ile Kürtlerin bu görüşmeleri sürüyor. Ama hiç görüşmüyoruz, ama diğer partilerle de bir araya gelemiyoruz, liderleriyle muhakkak ki milletvekilleriniz görüşüyorlar. Mademki bu çözüm süreci sadece AK Part'nin eline bırakılmamalı, böylesine bir köprü kurulmuşken acaba yeni dönemde parlamentoda daha farklı diyaloglar, HDP ilen daha özgüvenli bir şekilde bir araya gelip bir konuşma ortamının sağlanması düşünülmüyor? Bir taraftan da bunu merak ediyorum. Teşekkürler.

Kemal KILIÇDAROĞLU:
Efendim kısaca düşüncelerimi aktarım sizlere.

Şirin Hanım daha etkin bir iletişim aracını kullanmaktan söz etti. Ve daha iyi iletişim aracı kullanabilir misiniz? "Ben ne zaman CHP lideri ile karşılaşsam ilk Kürt raporunu biz yazdık diye cümleye başlarlar" diye. Ekmeleddin Bey'den söz etti. CHP'nin içindeki farklı seslerden söz etti. Dikkat ederseniz ben burada hiçbir zaman ilk Kürt raporunu biz yazdık demedim. Zaten yazıldı, o bitti. Şimdi yeni şeyler yapmamız gerekiyor, yeni şeyler söylememiz gerekiyor. Daha etkin iletişim araçları için biz bu bölgede, Doğu-Güneydoğu'da iki ayrı ekip oluşturduk. Birisinin başkanı da burada arkadaşımız Manisa Milletvekilimiz Hasan ÖREN Bey bütün sivil toplum kuruluşlarının Diyarbakır, Mardin, Siirt, Urfa, Tunceli her tarafı gezdiler. Bir değil, iki kez gezdiler. Billboardları kiraladık, kendi düşüncelerimizi aktardık. Billboardlarda bedel ödeyerek o seçim barajının yüzde 10'a indirilmesinden Newrozun bayram olmasına kadar düşünceleri aktardık. Çünkü yeteri kadar aktaramıyorduk bunları ama belki doğrudan doğruya bu tür toplantıları biraz daha sıkı yapmak, iletişim sağlama açısından daha büyük katkı yapacağına inanıyorum. Çünkü sonuçta toplumun önderleriyle akil insanlarıyla karşı karşıyayız ve bizim önce onları ikna etmemiz lazım. Çünkü kahvede oturarak, danışılan insanlar sizlersiniz. Sizleri ikna edebilirsek daha iyi mesafe almış oluruz. O nedenle bu toplantı bizim için çok önemlidir. Davet geldiğinde büyük bir keyifle, zevkle gelirim, katılırım, oturur, konuşuruz, dertleşiriz, demiştim.

Ekmeleddin Hocam. Diğer gazeteci arkadaşlarımız sordular. İsminin açıklanması pek çok çevrede gerçekten şaşkınlık da yarattı. Farklı beklentiler vardı. O beklentilerin olmadığı görüldü. Yanlış hatırlamıyorsam, evet Rüstem Hocam muhafazakârla yola çıkmaktan söz etti. İsterseniz önce "Muhafazakârlık nedir? onu bir tartışmaya açalım. Muhafazakârlık bir şeyi korumak demek değil midir, yeniliğe direnmek değil midir? En muhafazakâr parti kimdir? Önce bunu bir düşünelim. Eğer değişime inanıyorsak değişimden yanaysak onun siyasal görüşünü bir tarafa bırakmak lazım. Yeniliğe direniyor mu? Direnmiyor mu? Eğer yeniliğe direnmiyorsa onun sağcı solcu olması hiç önemli değil. Biz muhafazakârlığı dindarlık olarak yorumluyoruz, bana göre yanlış. Belki aydınların önce tartışmaya açmaları gereken alan bu muhafazakârlık sözcüğünü bir tartışmaya açmamız lazım. Yani inanan bir insanı biz alıp efendim onu muhafazakâr ve değişime direnen bir insan konumuna sokabilir miyiz? E bende inanıyorum ama ben kendimi muhafazakâr görmüyorum. Anti-kapitalist Müslümanlarda,

e onlarda inanıyorlar ama onlar kendilerini muhafazakâr görmüyorlar ama biz toptan inançlı insanların tümünü alıyoruz, onları muhafazakâr dünyayı temsil ediyorlar diyoruz bence bunu bir tartışmamız lazım. Muhafazakârlığı değişime direnen olarak görüyorsak, e zaman zaman CHP değişime direniyor bakıyorsunuz kim muhafazakâr, o zaman yeniliğe direnen kim? o nedenle bizim bunu yeniden masaya oturup tartışmamız gerekiyor. Ben Ekmeleddin Hoca'nın çok birikimli politikacı olarak kendisini saymıyoruz artık. İyi bir bilim insanı. Ama asıl bana göre temel özelliği iyi bir yönetici. İslam İşbirliği Teşkilatı'nda 57 ülkeyi yönetiyordu. Üstelik Ortadoğu coğrafyasında ana eksen ana yoğunluk. Bir bilim tarihi uzmanı, adına uluslararası ödüller konmuş bir isim. Biz Cumhurbaşkanı seçiyoruz değerli arkadaşlarım. Biz bir partiye genel başkan seçmiyoruz ki. Cumhurbaşkanın özelliği ne? Bütün halkı kucaklaması. Taa en başından beri ben şunu söyledim. Siyasi kimliği öne çıkmamış birisinin Cumhurbaşkanı olması lazım, neden? Anayasamız var. Cumhurbaşkanının tarafsızlığından bahsediyoruz. Cumhurbaşkanı tarafsız olacaksa bir CHP'liyi getirdiğimizde bir AKP'li veya bir HDP'li veya bir MHP'li diyecek ki bu taraflı diyecek. CHP'nindir diyecek. Biz onun tarafsız, gerçekten hukukun üstünlüğüne inanan, daha demokrat, laik birisi olmasını istiyoruz. Bu özellikleri de var zaten onun. Dolayısıyla AK Parti'nin ters köşeye yattığının farkındayım. Hiç beklemedikleri bir adayı çıkardığımızın da farkındayım. Konuşmamasının nedeni de zaten bu. Çünkü öyle bir adayı çıkardık ki ne söyleyecek şimdi? Söyleyeceği hiçbir şeyi yok. Bilgisiz dese ondan daha bilgili, deneyimi yok dese ondan daha çok deneyimli, tanınmıyor dese dünyada ondan daha fazla tanınıyor, saygınlığı yok dese ondan daha fazla dünyada saygınlığı var. Ne diyecek şimdi? Bütün görevi halkı düşünüyor, yani sizleri düşünüyor. Böyle birisi Cumhurbaşkanı olmalı mı? Olmalı mı? Emin olun çözüme de katkı yapar, insanımıza da katkı yapar, ülkemize de katkı yapar. Efendim neymiş, bu CHP'li değilmiş. Zaten biz CHP'li birisini aramadık ki. Bizim istediğimiz toplumun her kesimini kucaklayan bir Cumhurbaşkanı adayı olsun budur. Bayrağımızı temsil edecek, ülkemizi temsil edecek, insanımızı temsil edecek, bilgisiyle, birikimiyle, oturmasıyla, kalkmasıyla, konuşmasıyla, hepimizi temsil edecek sonuçta. Yani bu insanın inançlı olması, dindar olması onun Cumhurbaşkanı adayı olmasına engel olmamalı. Böyle bir şey olmaz. Böyle bir engel olabilir mi? Herkesin bir inancı vardır. Biz inançlara eşit mesafedeyiz, inançlara saygı göstereceğiz olay bu.

Şirin Hanım güzel bir şey söyledi aslında. Belki üzerinde durulması gereken nokta da o. CHP, tamam, bir şeyler söylüyor ama CHP'den farklı sesler çıkıyor. Farklı sesler çıktığı için de yav CHP'de ne oluyor diye. Öyle çok net bir söylem duyabiliyoruz gibi bir tanımlama yaptı. Tabi bize genelde şöyle

diyorlar. Siz, bakın işte Erdoğan ne güzel bir şey söylüyor. Hiç kimse itiraz etmiyor. Herkes ona uyuyor. Siz niye öyle olmuyorsunuz? Şimdi bu aslında doğru bir şey değil. Yani farklı sesler olmalı, farklı görüşler de olmalıdır. Ama sonuçta partiyi bağlayan genel başkanın söylemidir. Partiyi bağlayan tüzüğümüz öyle. Çünkü genel başkanın söylemidir, partiyi bağlayan merkez yönetim kurulunun kararıdır, partiyi bağlayan parti meclisinin kararıdır ve kurultayın kararıdır. Partinin içinde bir arkadaşımızın farklı bir görüş sergilemesi, eh onu da kabul edelim arkadaşlar. Yani birisi de kalkar bir görüşünü de dile getirir onu alıp ta neden farklı konuşuyor diye cezalandırmak çok doğru değil. Ama şu çok önemli; nefret suçu bağlamında eleştiriyi o noktaya taşımanın, asla kabul etmem. Ben doğru da bulmam. Düşüncesini özgürce söyleyebilmeli. Ama onu nefret suçu işleyecek tarzda veya o kefeye koyacağınız tarzda eğer düşüncelerini dillendiriyorsa onu kabul etmem ve doğru da bulmam.

HDP ile diyalog. Daha geçen gün gittim ziyaret ettim. Zaten bütün eş başkanlar da ordaydı. Zaten özellikle DEMİRTAŞ'ın bir programı çıkmıştı. O vesileyle oturduk, konuştuk. Cumhurbaşkanlığı süreci dolayısıyla kendi düşüncelerimi de aktardım. Onlar da kendi düşüncelerini aktardılar. Biz ayrı bir Cumhurbaşkanı adayı çıkaracağız dediler. E saygı duyacağız tabi. Sonuçta bir siyasal parti, halkın desteğini almış, parlamentoda grubu var. Onlar kendi adaylarını çıkarmak istiyorlarsa ona da saygı duyacağız. İkinci turu olursa bu işin, ikinci turda bizim adayımıza destek vermelerini isteriz. Bunu da çok açık söylüyorum. Neden isteriz? Şimdi üç aday çıkacak. HDP'nin adayı çıkacak. CHP'nin ve toplumsal uzlaşma dediğimiz, büyük uzlaşma dediğimiz, birden fazla partinin bir adayı çıkacak. Diğeri de AKP'nin bir adayı çıkacak. AKP'nin adayını bilmiyoruz. ERDOĞAN olursa ki büyük bir ihtimalle olacak diye bekleniyor, herkes sandığa giderken elini vicdanına koyup gidecek. Yani sonuçta üç adaydan bir tanesini tercih yapacak. Vatandaşlara tokat atan adama oy veriyorsa ne diyelim. Yani söyleyecek bir lafımız yok. Zaten niye oy verdin diyecek halimiz de yok. Ama benim istediğim sandığa giderken elini vicdanına koyup oyunu öyle kullansınlar. Türkiye'nin hangi sorununu çözdü. ERDOĞAN'ın Cumhurbaşkanlığı adaylığı Türkiye'de yeni bir krizle karşı karşıya gelmesi demektir. Neden? Çok açık. Ne diyor? Ben müdahale ederim diyor. Ben koştururum ben tembih ederim diyor. Başbakan kim olacak o zaman? Kukla bir Başbakan. Parlamentoya hükümet programını kim getirecek? Başbakan getirecek.

Onun hükümet programı mı? Yukarıdakinin hükümet programı mı olacak? Cumhurbaşkanının bir özelliği daha var. Sorumsuz hiçbir sorumluluğu yok. Vatana ihanet hariç. Vatana ihanetin de tanımı yok zaten. Yasası da yok. O zaman oturup düşüneceğiz. Parlamenter sistem mi, başkanlık sistemi mi? Rejim mi değiştireceğiz, yoksa parlamenter sistemlere devam mı edeceğiz? O nedenle her vatandaşın özellikle kanaat önderi konumunda olan arkadaşlarımın bu tartışmaları kendi iç dünyalarına açmaları lazım ve ona göre karar vermeleri lazım.

Beni sorarsanız, yani Cumhuriyet Halk Partisini, biz parlamenter sistemden yanayız. Başbakan sorumlu olsun. Cumhurbaşkanının sorumluluğu yoktur. Cumhurbaşkanlığı makamı sembolik bir yerdir. Şimdi seçimler olacak. Ne diyecek? Cumhurbaşkanı geldi Diyarbakır'a miting yapıyor, ne diyecek? Size daha iyi bir hapishane yaparım demeyecek veya size yol yapacağım, köprü yapacağım, fabrika yapacağım demeyecek, çünkü öyle bir yetkisi yok efendim. Ben daha iyi Rektör tayin ederim. Onu da zaten YÖK belirliyor. Üç tane Rektör içinden birisini atayacak. "Yargıtay'a daha iyi üye seçerim", "Danıştay'a daha iyi üye seçerim". Zaten yetkisi belli. Ne söyleyecek meydana. Dolayısıyla çoğu arkadaşımız bu seçimleri bizim normal iktidarın mücadelesi için verdiğimiz seçimlere benzetiyor. Öyle bir seçim yok ortada. Hani yetki olur, bütçe hakkı vardır kullanır, vergileri

şöyle kullanacağız, şu yatırımları yapacağız, Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi geliştireceğiz. Eee yok öyle bir yetkisi. Cumhurbaşkanı sembolik bir makam. Türkiye Cumhuriyetini temsil edecek. Dolayısıyla; oraya yetenekleri belli, birikimi belli, saygınlığı belli bir insanın oturması lazım. Olay budur. Biz de zaten alıp CHP bayraklarını miting meydanlarına gitmeyeceğiz. Zaten eğer olacaksa, destek vereceksek onun resimlerinin bayraklarının olduğu şeylerle gideceğiz. Afişlerle, pankartlarla gideceğiz. Yani özel bir CHP'nin veya diğer partilerin bir mitingi olmayacak. O çerçevede değerlendirmek gerekiyor.

Rüstem Hocam güzel bir şey söyledi:"CHP kendini savunamıyor" diye. Şimdi bizim bir özelliğimiz var değerli arkadaşlarım. Biz geçmişten intikam almayı kendi kafasına koyan bir siyasi parti değiliz. İntikam mantığıyla hiçbir zaman yola çıkmadık. Böyle bir geleneğimiz de yok zaten. Hatalarımız var. Hataları kabul eder, bir köşeye yazarız, aynı hataları tekrar etmemeye çalışırız. İntikamcı bir düşünceyle, felsefeyle yola çıkarsanız bu doğru olmaz. Böyle bir tablo devlet geleneğinde de olmaz zaten. Hatalarımızla, tarihimizle yüzleşelim. Efendim neyi görelim, yüzleşelim? Hataları görelim, hataları gösterelim, bütün açıklığıyla görelim, gösterelim.

Geçmişteki bütün acı olayların üzerine bayramlar inşa edilmiştir. Anneler gününden, babalar gününden tutun da bir Mayısa kadar hepsinin köklerine bakın büyük insanlık dramları vardır. Ama onu insanoğlu acıyı bal eyledik mantığıyla almıştır, bayram yapmıştır. Sevince dönüştürmüşüz onu. O nedenle biz geçmişi bilmekle beraber geçmişi özel olarak sıcak siyasetin içine sokmayı çok doğru bulmayız, doğru da değildir zaten. Geleceğe bakmamız lazım. Toplumu geleceğe doğru çevirmemiz lazım. ERDOĞAN sık sık söyler. İşte bu CHP var ya, CHP, evet ne olmuş? Efendim bunlar ekmek karnesini getirdiler, ekmeği karneye bağladılar. Ee doğru. Ekmek karneye bağlanmasa gariban adam belki hiç ekmek bulamayacak. Niye karneye bağladı? Varlıklı kişiye karşı yoksulu korumak için bağladım diyor. Şimdi biz kalkıp ne anlatacağız? Sanki sadece Türkiye'de vardı. Hayır, bütün Avrupa'da da vardı. Erkeklerin hepsi askerde. Tarlan ekilmiyor, zaten doğru dürüst buğday yok. Bütün bu gerçeklere bakmak lazım.

Efendim bunlar işte camiyi ahıra çevirdiler. Ee şimdi düşünün! Askerler bir yerden bir yere gidiyor. Araba yok. Herkes at ile gidiyor. Nerde kalacaklar? Camide yatacaklar. Hayvanları bir yerlere koyacaklar. Caminin avlusuna koyacaklar. Bunlar yarın şehit olacak. Şimdi bütün bu gerçekler ters-düz ediliyor ve topluma şırıngalatılıyor. Bizim kendimizi savunmamızdan çok gerçekleri bilen insanların savunması lazım. Yani tarihçilerin, yani kanaat

önderleri bunların yanlış olduğunu söylemesi lazım. Hangi siyasal parti camiyi ahıra çevirir? Bırakın camiyi, herhangi bir mabedi, kiliseyi ya da bir başka yeri insanların oralara saygı göstermesi lazım. Ama dediğim gibi bu bir efsane olarak yıldan yıla söylenir durur. Kendimizi savunmada, evet bu konuda da biraz beceriksiziz.

Ortadoğu'da yeni haritalar belirleniyor, Sayın YETKİN'in söylediklerini büyük bir dikkatle izlemek zorundayız. Orada bir gerçek var. Ortadoğu'da Türkiye güç kaybediyor. Türkiye'nin başka bir etkisi vardı Ortadoğu'da. İran temel bir aktör olarak çıkmaya başladı. Oturup düşünmemiz lazım. Türkiye gerçekten böyle bir konuma düşmeyi hak ediyor mu diye? İlkin yanlış politikalar nedeniyle bunu herkesin düşünmesi lazım. Benim düşündüğüm kadar sizlerin de düşünmesi lazım.

Murat Bey bir şeye daha dikkat çekti. Kürtler Cumhurbaşkanlığı seçiminde anahtar rol oynayacaklar diye doğrudur. .... Biz parlamenter sistemi savunuyoruz. Siz de savunuyorsanız bir sorunumuz yok. Hayır olmasın. Başkanlık sistemi olsun. Kukla başbakan olsun. İlk önce bakalım ülkede kriz çıksın diyorsanız o da bir başka tercihtir. Her tercihe bir şekilde saygı duyacağız. Sonuçta vatandaşın kullandığı oyla, demokrasiyi kör topal bu ülkede yaşayacağız. Başka çaresi yok yani. Bir Fransız tarihçinin meşhur bir sözü var diyor ki; 1789 Fransız İhtilalı henüz oturmadı diyor. 1789. Bizim devrim ne zaman? 1920'lerde. Daha onun yanında prematüre bebek bile denmez. Dolayısıyla, demokrasiyi yaşatmanın ne kadar zor olduğunu, bir kültür işi olduğunu hepimizin kabul etmesi lazım. Eğer bunu yapabilirsek daha güzel bir süreci yakalayabiliriz.

Bir şey daha söyledi. Konuşmam sırasında söylememiştim. Anadilde savunma çok tartışıldı Türkiye'de. Orda da farklı sesler çıktı. Ama bizim ne söylediğimizi biz hiçbir zaman anlatamadık. Bizim verdiğimiz önergeyi de çaldılar. Biz çağdaş anlamda savunmanın sadece mahkemede olmasına karşı çıktık. Yahu arkadaş adam dil bilmiyorsa karakola düştüğü andan itibaren ona bir tercüman tutman lazım. Mahkemede, savcılıkta, sorgu aşamasında da bir tercümanın olması lazım. Yeter mi? Hayır. Avukatın parasını niye adam cebinden ödesin. Devletin ödemesi lazım. Biz bunları söyledik. Ama emin olun biz bunu hiçbir yerde anlatamadık. Önergeyi de böyle verdik. Bu önergemiz reddedildi. Ama CHP anadilde savunmaya karşı diye o algı yine bu bölgede yerleşti. Oysa biz daha farklı şeyler söyledik.

CHP kendi içinde bir tutarlılık sergilemiyor, Deniz Bey'in söylediği, doğrudur. Yani bu kafa karışıklığı ya da medyada farklı seslerin çıkması böyle bir algıyı besliyor. Bunun kalkması lazım. Ama bu da bir süreçtir. Eskisi kadar değil. Zaman içinde bunları telafi ediyoruz. Sosyal demokrat düşünceyi Türkiye'de güçlendirmemiz lazım. Öncülüğünü biz yapıyoruz ama çok yeterli olduğunu söyleyemem.

Şöyle bir program başlattık. Yaklaşık 40-45 üniversitede genç akademisyenler, sosyal demokrat siyaset bilimi konusunda ders veren genç akademisyenler toplanıyorlar. Belli bir yerde Dünyada ve Türkiye'de sosyal demokrasiyi tartışıyorlar. Biz istiyoruz ki sosyal demokrasi tarihine katkı yapalım, Türkiye'de sosyal demokrat düşünceyi geliştirelim. Böyle bir çabamız var. Umuyorum bunun meyvelerini kısa sürede yeriz. Ama belli bir aşamadan sonra bu meyvelerini verecektir düşünüyorum.

Yine Deniz Bey ilginç olarak sordu. Oy geçişlerini yani MHP, CHP arasındaki oy geçişlerini özellikle Orta Anadolu'da ve Karadeniz'de bunu çok daha net görmek mümkün. Geçmişte belki bizim söylemlerimizin bugün farklılaşması, sosyal demokrat düşüncelere ve söylemlere ağırlık vermemiz bizden oy kaybına ve MHP geçişine izin verildi diyorum. Bizim tabanımızda şöyle bir algı daha var. Şu AK Parti gitsin de kim gelirse gelsin. Dolayısıyla kim güçlü MHP güçlü gidip oyumuzu ona verelim. Bu AK Parti burada bitsin, bir an önce çıksın diye bir tez canlılık var. Ama sonuçta vatandaşa saygı duyacağız. O oyunu kullanıyor, onu bir şekilde çözmemiz gerekiyor.

Anadilde eğitim. Şimdi arkadaşlar bu önemli bir konu. Şimdi bu konuda biz bir sefer böyle baştan hayır efendim bunlar kesin olmaz diye de bir düşüncemiz yok. Çocuğun üstün yararı diye bir kavram var. Evrensel bir kavramdır. Bu kavramdan yola çıkarak bu sorunun çözülmesi lazım. Siyasetçi bu sorunu çözerken oturup kendisinin çözmemesi lazım. Pedagoglara sorması lazım. Yani şimdi ameliyatı yaparken kime sorması lazım. Kim yapacak bunu? Doktor yapacak. O işin eğitimini almış birisi yapacak. Çocuğun anadilini öğrenmesi ve eğitilmesi konusunda kararı kim verecek? Pedagog verecek. Önce o bakacak o çocuğa, o çocuğun geleceğine yönelik gelişimindeki tablo nedir, nasıl bir politika izlenmesi lazım? Ben İstanbul'da bir toplantıya katıldım. Konu anadilde eğitimdi. Pek çok çevreden insan gelmişti. Orada, Avusturya'da çocuğunu okutan bir akademisyen de vardı. Dedi ki; Bu sorunu en somut yaşayanlardan birisi benim. Çocuklarım ilköğretime başlayacaklardı. Türkçe biliyorlar, oradaki dili bilmiyorlar. Büyük bir sorun yaşadık biz. Sonra kendisi araştırmış

dünyadaki uygulamaları ve şöyle bir öneri getirildi. O zamanlar dedi ki; bazı ülkelerde şöyle bir uygulama var. Çocuk anadiliyle başlıyor, onun eğitimini alıyor ama üçüncü ve dördüncü sınıftan itibaren normal resmi dilde eğitimine devam ediyor. Böylece çocuk hem iki dil öğreniyor, hem eğitimini almış oluyor, hem de normal gelişimine, çocuğun gelişimine katkı veriyor. Değişik ülkelerde farklı uygulamalar var. Bende kendisinden rica ettim. Hocam ne olursun bir rapor hazırla, madem ki bu konuya girdin, bir rapor hazırla ve biz de dünyadaki uygulamaları bir bilelim nedir ne değildir diye. Uzun süre geçti, bir rapor gelmedi. Sonra o toplantıyı düzenleyen arkadaşlardan rica ettim. O rapor gelmedi bir bakabilir miyiz diye. Tekrar onunla bir iletişime geçebilir misiniz diye. Avusturya'daydı hocam. Sonra bir rapor geldi. O seçim atmosferi içinde rapor bir köşede kaldı. Rapor hala bir köşede duruyor. Önsözünü gönder, bana raporu gönderirken yazdığı yazı var. Bunlar sadece benim görüşlerim ama bunu biraz daha pedagoglarla eğitimcilerle oturup tartışılması ve olgunlaştırılması lazım dedim, öyle durdu. Şimdi oturulup düşünülüp, tartışılması, olgunlaştırılması lazım. Türkiye'de de bu sorunu oturup bilimsel yollarla ve çocuklarımızı düşünerek çözmemiz gerekiyor. Onu da ifade etmiş olayım. Teşekkür ederim.

Sedat YURTTAŞ:

Teşekkür ederim Sayın Genel Başkan. Gerçekten salonda çok değerli katılımcılar var. Kırk yıldır İnsan Hakları Derneği adına mücadele eden temsilciler, Dicle Üniversitesinin çok sayıda sayın öğretim üyesi, Mezopotamya Vakfı yöneticileri, Pir Sultan Abdal Vakfı yöneticileri, Ermeni Kilisesi Derneği yöneticileri, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyesi ve aynı zamanda İtalya'da çok sayıda ödül almış Soprano Leyla Çakar da aramızda.

İlk sözü kırk yıldır bu mücadelenin önemli aktörlerinden olan şimdi de Demokratik Toplum Kongresinde görev yapan Sayın Cabbar LEYGARA'ya veriyorum. Tek ricam zamanı verimli kullanmak açısından dikkat göstermeniz buyurun Sayın LEYGARA.

Cabbar LEYGARA (Avukat):

Teşekkür ederim. Ben Sayın Genel Başkana buraya geldiği için, böyle bir toplantı düzenleyen DİTAM'a da teşekkür ederim. Hoş geldiniz Sayın Başkan.

Sedat Bey de izah etti Sayın Başkan. Ben 1991'den beri Halkın Emek Partisi parti meclis üyesi, ondan sonra tüm kapatılan partilerin ya kurucusuyum ya genel merkez yöneticisi olarak bu bölgede, hep bu Diyarbakır'da yaşayarak görev yaptım. Özellikle sizin neden oy vermiyorsunuz serzenişinize ben bir iki şeyle vurgulamak istiyorum, fikrimi açıklamak istiyorum.

Kendi yaşadığım siyasal tarihi, kısa dönemdeki siyasal tarihi, oradaki gözlemleri sizinle paylaşmak istiyorum. Doğru konuşmanızda belirttiniz. Bizi 1930'larlan, 1940'larlan suçluyorsunuz. Eski CHP'yi geçtim. Bu konuda hakikaten de bir çabanız, bir uğraşınız var. DİTAM Başkanı da 1988'de ilk Kürt raporu yayınlayan sizlersiniz onu da vurguladı. 1988'den sonrasını pek anlatılmıyor. Asıl olayın bence koptuğu nokta 1988'den sonrası. Yani dokuz milletvekilimiz o dönemde SHP'nin, SHP'de görev yapan dokuz milletvekili ihraç edildi. Ama bizdeki algı; kovuldular, hastiri çekip gönderdiler memleketlerine. Toplumdaki algı bu. Partiden o dönem bir ihraç gibi algılandı. Aslında sadece o dokuz kişi ihraç edilmedi Sayın Başkanım. Topluluk ihraç edildi. O dönemde genel başkanınız demokrat bir insan olduğuna inandığımız Sayın Erdal İnönü'ydü. Bu yanlışın farkına vardı. 1991'de bir ittifakla seçime gidildi. Bu seçimde çalışanlardan biri o dönemde seçilen milletvekili arkadaşlarımızdan biri de Sedat Yurttaş. O dönemde bölgede birinci partiyiz. Az önce Erkan Bey'de söyledi. Yani o tarihe kadar da sol partiler CHP, SHP veya Halkçı Parti Kars'tan bu yana hep en yüksek oyu birinci bitirdi. Nereye bakarsanız en yüksek oyu aldık. 1991'den sonra biz meclise geldik. İlk fatura yine Kürtlere çıktı. İşte Karadeniz'deki oylarınız düştü. İç Anadolu'daki oylarınız düştü. Trakya'daki oylarınız düştü. Gittikçe fatura Güneydoğudaki oylara şey kaldı. Yani fatura bizlere çıkınca 1991'den ikinci kez partiden (kendi adıma söyleyeyim biz partide kalmak istedik) o dönem genel başkanlık yarışına kurban edilerek kovulduk. Çünkü bizim bölgelere giden milletvekillerimiz, il başkanları genellikle Erdal Bey'e oy veriyorlardı. Ve ikinci kez biz yeniden kovulduk.

1991-95 yılları arasında DYP, SHP ittifakı vardı. Bölgede en çok köyün yakıldığı dönem. Sezgin Bey bu konuyu bizden daha iyi bilir. 1993, 1994, 1995. Yani köylerin yakıldığı, faili meçhullerin olduğu ve bizler evlerimize gidemediğimiz, üç gün üst üste evimizde yatamadığımız dönemlerdi. Bu da yani Kürt raporunu hazırlayan SHP'nin iktidarında oldu. Bence asıl kopuş bölgede 1991 ile 1995 arasındaki SHP iktidarının Paris sorunu ile yarattığı travmaydı. Ve ondan sonra düşüş oldu. CHP bunu görmedi mi? Gördü. Peki buradaki oylar kaybolmasına rağmen, bizlerle ittifak yapılmamasına rağmen Karadeniz'de oyları arttı mı? İç Anadolu'da Yozgat'ta oyları arttı mı? Artmadı. Ona feda edildi. Aslında konuşmalar öyle yani Karadeniz

milletvekilleri Karadeniz'den gelen Trakya'dan veya İç Anadolu'dan gelen herkes bunu söylüyordu bize. Bu konuda, yani Kürtlerin oyuna çok ihtiyaç duyulmadı, istenmedi. Yani siz istiyorsunuz ama zamanında çok da istenmedi. Yani vermiyorsanız vermeyin, zaten biz sizin yüzünüzden oyumuzu düşürdük.

Ben yine de anımı anlatmak istiyorum. Asıl kopma noktalarından biri de bugün konuşmalarınızda da bekledik ama maalesef göremediğimiz şey, biz Erdal Bey'e SHP ile kalıp politika yapmamız için yirmi bir maddelik bir şey verdik. Bir brifing, deklarasyon, orda yirmi madde kabul edildi. Ama bir maddeye itirazı oldu. Maddemizde aynen şöyle bir cümle geçiyordu. "Kürtler bir halktır, halk olmaktan kaynaklı hakları ne varsa verilsin." Ben bunu kabul etmiyorum dedi.

Ben yine size sormak istiyorum. Biz yine "Kürtler yine bir halktır, halk olmaktan kaynaklı ne hakkı varsa tüm hakkı verilsin" diyoruz. Siz onların verilmesinden yana mısınız?

İkinci sorumuz, yani özetle Cumhurbaşkanı adayınıza ilişkin, yani kısmet olursa belki Diyarbakır'a da gelir, ERDOĞAN ne diyebilir Diyarbakır meydanında diye sordunuz. ERDOĞAN Van'da seçim konuşmasında şöyle

bir şey söyledi. Ses tonu düşmüştü, çok medyatik olmadı ama, "uzatılan barış elini ben tuttum, sizin Cumhurbaşkanı adayınız ÖCALAN'ın uzattığı barış elini tutacağım diyebilir mi Diyarbakır meydanında?" Veya oy istiyorsanız, uzatılan barış elini tutması lazım, yani temel değişiklikler CHP de olmadı. Çünkü CHP çok önemli bir parti. Bu devleti kuran CHP. Bu devletin genetik kodlarını da oluşturan bu parti. İnanın ben yirmi beş yıllık avukatım, ne kadar yasa değiştirirseniz değiştirin bürokrasi o kodlarla büyümüş, o reflekslerle büyümüş. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Kürt kelimesi kullanması, Kürt halkı kelimesi kullanması aslında bir çok yasal değişikliğin önünde bir olaydır. Çünkü gerçek uygulayıcılar hala mahkemelerde, işte ana dilde savunmaya, hala hakimlerimiz sanık Kürtçe konuştu demiyor. Sanık anlaşılmayan bir dille, bilinmeyen bir dille Kürt ve Kürt halkı lafını, Kürtçe lafını resmi tutanaklara geçirmemek için müthiş bir özen gösteriyorlar. Bu ne AK Partinin işidir, bu ne de bir başkasının. Benim kendi inancım gerçekten bürokrasinin reflekslerini değiştirecek Cumhuriyet Halk Partisidir. Cumhuriyet Halk Partisi de bu reflekse cesurca yaklaşması lazım. Kürtlerin bir halk olup olmayacağını tanımlaması lazım. Bu konuda hesaplaşması lazım diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

Sedat YURTTAŞ:
Büyük umutlar büyük sorular var Sayın Sertaç BUCAK.

Sertaç BUCAK (KDP Türkiye Genel Sekreteri):
Sayın Başkan Diyarbakır'a hoş geldiniz. Sizi saygıyla selamlıyorum. Benim birkaç tane sorum olacak size. Siz geçmişte partinizin yaptıkları şeylerle ilgili konuştunuz. Ben şunu öğrenmek istiyorum. Partinizin Kürt sorununu çözmeyi düşündüğü bir yol haritası var mı? Böyle bir şey yapmayı düşünüyor musunuz? Bu sorunla ilgili partinin düşünceleri nedir? Çünkü ben onu sizin konuşmanızda maalesef duyamadım. Onu öğrenmek istiyorum.

İkincisi. Kürdistan Bölgesel Yönetimi ile partiniz ilişkileri geliştirmek istiyor mu? Sizin meşhur bir Kerkük ziyaretiniz vardı. O Kerkük ziyaretiniz, o olmayan Kerkük ziyaretiniz burada çok tepkilere yol açtı. O anlamda ilerde Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkentini bir ziyareti düşünüyor musunuz? diye bir sorum olacaktı. Çünkü sonunda ana dilde eğitime ilişkin bu bölgede yani Kürdistan da çeşitli kuruluşlar ana dilde eğitime ilişkin çalışmalar yaptılar. Bu konuda bütün Kürt örgütlerinin ortaklaştığı bir nokta, tek nokta ana dilde eğitim. Yani bu işin kırılma noktası. AK Parti ile de bu konuda epey tartışmalar var. O konuda ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Yani siz demin bir şey söylediniz, ama bu konuda da sizin partiniz de çok değerli bilim insanları var. Onlar d a bu konuda eğer istenilirse bence bu bir siyasi niyetle ilgili bir olay çünkü Kürtlerin dili yok oldukça Kürtler de yok olmaya mahkum olur. Bunun değişmesi lazım. Siz sosyal demokrat bir parti olarak bu konuda hangi çalışmalar yapmayı düşünüyorsunuz? Son sorumda sizin bir şeyinizi okudum. Bu toplantılarda huzur, demokrasi, barış isteyen herkese çağrımızdır. Şimdi benden evvel ki konuşmacı da söyledi. Kürt halkı terimini kullanmaktan itina etmeyin lütfen. Teşekkür ediyorum.

Sedat YURTTAŞ: Sayın Raci BİLİCİ.

Raci BİLİCİ (İHD Diyarbakır Şube Başkanı):
Öncelikle hoş geldiniz. Değerli konuklar da, parlamenter arkadaşları da dinledik. Sizleri, temel hak ve özgürlükler noktasında, geçmişte bu ülkede insanlığa karşı işlenen suçlar noktasında, bireysel haklar noktasında, sizin partinizin vermiş olduğu kanun teklifleri, soru önergeleri son derece önemli son derece önemsemediğimiz bir şey, fakat yetmiyor Sayın Başkan. Niye yetmiyor? Çünkü sizin aslında son cümlede ana dille ilgili özetlediğiniz şeyde CHP'nin tavrı tutumu çok net bir şekilde bölge halkı tarafından artık okunuyor. Her nedense Kürtlere geldiğinde Kürtlerin bir halk olmaktan kaynaklı haklara gelindiğinde bilim insanlarını devreye sokuyorsunuz. İşte pedagoglar ne diyebilir? Bu konuda Kürtlerin gelişimi konusunda nasıl etki sunabilir?

Bakın bundan yaklaşık altı yedi yıl önce yine bir televizyon programında Doğu Perinçek'i dinlemiştik. Şunu söylemişti; Ya biz yüz yıldır bir dil yaratamadık Kürtler ne diye bu dille uğraşacak? Zaten mevcut olan bir dil var ve bununla uğraşsınlar, bununla yetinsinler. Ya bu ana dil konusunu şu anda bir kenara bırakalım. Bana göre eğer CHP gerçekten bireysel haklar üzerine yeni bir değişim yaparak, kolektif hakları da ekleyerek, Kürtlerin bir halk olma noktasında tavrını net bir şekilde ortaya koyar, bu yaklaşımı gösterirse ve bu temelde AK Partinin eksiklikleriyle, AK Partinin ortaya koyduğu politikalardan ziyade daha değişik bir şekilde bölgeye yaklaşırsa bölge halkı her zaman barıştan yana, her zaman eşitlikten yana, her zaman özgürlükten yana, her zaman evrensel değerlerden yana tavır koymuştur, koyacaktır. Bölge halkı sizlerle ittifak da yapacaktır, sizlerle sürekli bu ülkenin geleceği açısından da geleceği noktasında da mücadele verecektir.

Mesela benim size önerim; farklı bir şey yaparak, "Kürtler bir realitedir. Artık bir gerçektir. Bakın direk olmasa da Sayın ÖCALAN ile AK Parti hükümeti görüşüyor. Sizler niye bir heyet oluşturarak, böyle bir talepte bulunup görüşme talebinde bulunmuyorsunuz? Direkmen sürecin içine niye siz kendinizi zorla sokup onu geliştirmiyorsunuz? Bakın Sayın ÖCALAN'ın da talebiydi. Yasal zeminde bu süreç yürümelidir. Siz ne diyorsunuz? Ne güzel bir şey mecliste yürümelidir. Evet gerçekten bizler de bunu söylüyoruz. Mecliste şeffaf bir şekilde yürümelidir ve biz şuna inanıyoruz. Kürt meselesi bir bütün olarak bütün parametreleriyle çözülmezse bu Kürt halkının halk olmaktan kaynaklı hakları iade edilmediği sürece Türkiye'ye Kürdistan'a hiçbir yere barışın gelebileceğine inanmıyoruz. Huzurun gelebileceğine inanmıyoruz. Bu vesileyle bizim sizlerden ricamız çok ciddi katkılarınızı bekliyoruz. Katkı da sunabilirsiniz. Böyle bir potansiyel de partinizde mevcuttur. Tekrar tekrar teşekkür ediyorum. Sağolun.

Sedat YURTTAŞ : İmam TAŞÇIER

İmam TAŞÇIER (DDKD Başkanı):

Evet Sayın Genel Başkan, sayın misafirler Kürdistan'ın kalbi Diyarbakır'a hoş geldiniz. Bildiğiniz gibi bu toprakların kadim halklarından biri Kürtlerdir. Kürtler başka yerlerden bu topraklara gelmemiş ve bin yıllardır bu topraklar üzerinde yaşıyorlar. Kürtler kendi istekleri doğrultusunda olmadan, iradeleri doğrultusunda olmadan birinci dünya savaşından sonra bu Ortadoğu'yu dizayn eden ülkeler tarafından dört parçaya bölündü. Bu parçalanın bir tanesi İran'da, biri Irak'ta, biri Suriye'de, biri Türkiye'de. Irak'ta bulunan Güney Kürdistan parçası bugün federal bir yapı ve bir yönetim tarzında yönetiliyor. Rojava parçası, Suriye'de olan parçada statü sahibi bir durumda statüleri var, en azından kimlikleri ve idare ettiği kantonları var. İran'a dahil Kürdistan sözcüğü bölgeye veriliyor ve kullanıyor. Bu ithales olan İran da. Türkiye'den halen politikacılar olsun Türkiye halklarının çoğunluğu olsun Kürdistan sözcüğünü kullanmaktan imtina ediyorlar ve bu sözcüğü kullanmıyor. Şunu dememiz lazım; eğer Kürt sorununu çözeceksek bunu Kürdistan temelinde Kürt coğrafyası üzerinde yaşayan Kürtlerin sorunları olarak Kürdistan sorunuyla çözmemiz gerekiyor. Bu da şöyle yasal zemine oturtulması gerekiyor. Kürtler Türkiye'den şu anda bağımsız başka bir devlet olarak kurma düşünceleri pek fazla egemen değil. Ama ortak yaşam içinde kendi kendilerini ifade etmeleri ve bir statü sahibi olmaları gerekiyor. Bu statünün olabilmesi için de anayasanın değiştirilmesi gerekiyor. Kürtlerin iki yıl-üç yıl önce parti nezdinde talebi olmuştu. Dört tane madde başlıkta bir talep parlamentoda BDP grubu tarafından da anayasanın değiştirilmesi konusunda bir talepte bulundu.

Bunlardan birisi Kürtçenin resmi dil olması, yani Kürtçe resmi dil olmazsa Kürt sorunu çözülmez. Kürt sorunu etrafında dolanmamıza gerek yok. Kürt sorunu biraz önce bahsettiğim gibi şu an Ortadoğu'nun en can yakıcı sorunlarından bir tanesidir. Kürt sorununu düzeltmek için yasal zemine oturtabilmesi için, Türkiye'de beraber ortak yaşayabilmesi için, biz sorunu barışçıl yoldan çözebilmemiz için, 1) Kürtçenin resmi dil olması gerekir. İkinci, üçüncü bölgesel bir dil. 2) İlkokuldan üniversiteye kadar ana dilde eğitim olması gerekir ve bu ana dilin pazar dili olması lazım. 3) Kürt kimliğinin kabulü. 4) Kürt kurumlarının oluşmasında yasal ve anayasal engelin kaldırılması.

Eğer bu yapılan öneriler dikkate alınmış olursa bence Kürt sorununu çözmek için iyi adımlar, esaslı adımlar atılır, yasal ve anayasal düzenlemeler olur. CHP'den de aslında istediğimiz bu. CHP biraz önce Sayın Genel Başkanın da ifade ettiği gibi SHP döneminde ve öncesinde hazırladığı raporlarla aslında bunun önünü açmıştı. Fakat sonuçta bugün bu taleplerin çok çok gerisinde.

ERDOĞAN geldi Diyarbakır'a Kürt sorunu benim sorunumdur dedi. Ben bu sorunu çözeceğim dedi ve kendisine göre adımlar atıyor. Biz CHP'den beklediğimiz biraz önce saydığım bu dört tane maddeyi yasal zemine oturtabilmek, parlamentoya taşıyabilmek ve bunu hayata geçirmektir. Teşekkür ediyorum.

Sedat YURTTAŞ:
Şırnak Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı Sayın Osman GÖK.

Osman GÖK (Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı):
Öncellikle DİTAM'a teşekkür etmek istiyorum, böyle güzel bir toplantı yaptığı için. CHP Genel Başkanını misafir ettiği için.

Çözüm sürecini çözüm rüyasına çevirmeyelim. Çok güzel bir noktaya geldik. Fevkalade bu işe katkı sunmamız gerektiğine inanıyorum. Tüm dünyada, ülkelerde herkes borsayı merak ediyor. Ama bizde Türkiye'deki gündemde çözüm süreci vardır. Sabah yatıyoruz olmuyor, akşam yatıyoruz olmuyor. Bu ülkede bir cenaze oldu mu hepimiz yan yana kan kusuyoruz. Üzülüyoruz. Ya bu cenaze olamadan niye yan yana kan kusuyoruz, niye sürece katkı sunmuyoruz. Bir noktaya getirtiyoruz, efendim çekilmişiz, elhamdülillah cenaze törenlerini unutmuş aşamaya gelmişiz. Bu noktada Cumhuriyet Halk Partisinin bir an önce bölgedeki algısını kurmak için bir an önce çıkıp güzel açıklamalar yaparsa, sivil toplum örgütleri güzel de

alkışlar, takdir de eder, yanında da durur. Ama bugün ülkemizde en büyük sorunu sık sık açıklıyorlar; "Bu ülkenin en büyük sorunu cari açıktır". Hayır en büyük açık gönül açığıdır. Ben Yozgat'tan misafirler ağırladım. Yozgat CHP il başkanını Şırnak'ta dört beş gün ağırladım. Hayırlısıyla dolaştık. İnanın halklar arasında bir sorun yok. Birbirimizi dinlediğimizde, bakın dünyaya bakış açımız da çok farklı olur. Kültürümüz bellidir, değer ve alışkanlıklarımız bellidir. Biz bu konuda böyle inanıyorum yakın zamanda bir diyalogsuzluk var ortada. Ben değerli Başkanım Raci Beye de katılıyorum. Yani bütün bu sürecin çözümü ile ilgili anlayışlar olduğu zaman farklı olduğunu da artık herkes bunu görüyor. Ben Cumhuriyet Halk Partisinin bir şekilde olaya müdahil olması ve yahut da baroların, hakim savcıların Türkiye'nin her tarafını gezmiş kişilerin sürece katkı sunacağına inanıyorum. Biz bu konuda artık gerçekten de gözyaşı çıkmamasını bekliyorum.

Tekrar Diyarbakır'a geldiğiniz için teşekkür ediyorum. İnşallah ki bu toplantı çözüm sürecine katkı yapacağına inanıyorum. Tekrar DİTAM'a teşekkür ediyorum.

Sedat YURTTAŞ:
Pervin ÇAKAR, Soprano.

Soprano Pervin ÇAKAR (Opera Sanatçısı):
Öncellikle sizlere hoş geldiniz demek istiyorum. Sayın KILIÇDAROĞLU'na da buradan kendisine çok teşekkür ediyorum. Ve bizi davet eden sevgili Sedat Bey'e de buradan çok teşekkür ediyorum.

Başta beni Leyla Hanım olarak tanıttı ama kendisi de farkında değil. Ama ilk Kürt baterist aslında Leyla Bedirxandır. O da Viyana Devlet Opera Balesinde görev yapmıştı. Ben tabi kendimi ilk olarak tanıtmak istemiyorum. Ama belki büyük bir ihtimalle yıllar evvel belki de bir Kürt opera sanatçısı olmuştur, ben bilmiyorum. Bunun bir araştırmasını yapmadım. Bir şekilde buradayım.

Tabi siyaset hakkında konuşmak istemiyorum, kendim sanatçı olduğum için. Biraz da sanatla ilgili hani konuşmak isterim sizinle. Mardin'den çıktığım için Mardin'den, ben Mardin doğumluyum. Diyarbakır'da eğitimimi aldım. Ondan sonra Ankara'ya doğru gittim. Ankara'da iken Gazi Üniversitesini okudum. Ben okuduğum süre içerisinde tabi pek çok insanın bakış açısını görme fırsatı buldum. Tabi şahsıma ait özellikle doğduğum topraklardan gelmiş olduğum için bana yapılan haksızlıklar oldu. Elbette bunu sosyal

medyada da gördüm. Kürt olmanın büyük bir ağır yükünü taşıdım. Çünkü bu topraklarda doğmak demek bir kere politika yapmışsınız, yani politikacı gibi doğmuşsunuz gibi bir şey oluyor. Ben de tabi bir Kürt olarak kendi halkımın yanındayım, her zaman da yanında olacağım tabi.

Dediğim gibi, beyefendinin ismini hatırlayamayacağım ama Kürt ve Kürdistan kelimelerinin maalesef kullanılamadığı şu demokratik süreçte biraz açıkçası, birazcık umutsuzum bu konuyla ilgili. Çünkü bir orkestrada maalesef burada yaptığınız bir opera konserinde hepsi bizim kendi arkadaşlarımız, kardeşlerimiz Diyarbakır'dan, Mardin'den. Bölge halkı maalesef iki kürt arkadaşımız bizi suçladı. Neden Kürdistan demiyorsunuz diye. Yani yıllardır aslında yani yüzyıllardır aslında burası Kürdistan'dı ve öyle de devam edecek. Eminim olmasını istiyoruz, yani bölgenin kendi bölgemizin ismi bu. Yani biz nasıl hitap edebiliriz bilmiyorum açıkçası. Yani kullanmış olduğumuz dilde öyle, tabi kısa keseceğim hemen. Çünkü CHP'nin özellikle sanata olan katkısını biliyorum. Çünkü Yılmaz BÜYÜKERŞEN sağ olsun beni Eskişehir'e davet etmişti. Orada Karmana TURAN vardı. Onun korosunda ilk seslendirmiştim. O benim ilk çıkışım olmuştu, on iki sene evvel. İsterim ki aslında burada kendi bölgemizde de bir orkestra kurulsun, büyük bir orkestra kurulsun. Devlet orkestrası olabilir, bir ne bileyim bir üniversiteye ait orkestra olabilir, bir büyük bir tiyatro olabilir, opera olabilir, bale olabilir. Ve daha iyi ilerlemeye başladı her şey. Ben bunu yapıyorum konserlerimde opera konserlerimde de yapıyorum, çok güzel oluyor. Kendi dilimde de yapıyorum, Kürtçe de söylüyorum, Türkçe de söylüyorum, Ermenice de söylüyorum. Yani aslında, yani müzik her şeyi birleştirici bir güce sahip olduğuna inanıyorum. Neden böyle bir şey olmasın? Yani istiyorum ki sizin de bize destek olmanızı, bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz? Her yerde orkestra var. Eskişehir'e gidiyorsunuz, İzmir'e gidiyorsunuz. Ne bileyim biz öksüz müyüz yani. Niye bizim de kendimize ait bir orkestramız yok? Bir tiyatromuz var ama çok iyi çalışamıyoruz, hiçbir şey yapamıyoruz.

Ben tabi kendi imkânlarımla bir şekilde yurt dışına gidip orada yaşıyorum. Fakat benim gibi pek çok yetenek var burada. Kürdistan'da bir sürü özel yetenek var. Hiçbiri hiçbirimiz maalesef o imkanlardan yararlanamıyoruz. Bu imkanların konuşarak sağlanmasını umut ediyoruz açıkçası. Ne düşünürsünüz bunlarla ilgili bunu sizinle konuşmak isterim.

Sedat YURTTAŞ:
Sorusu olan çok sayıda değerli katılımcı var. Ama son soru olarak Diyarbakır Baromuzun Başkan Yardımcısı Sayın Nahit EREN'e sözü veriyoruz. Sonra Sayın Genel Başkan programı nedeniyle özet cevaplar verecek. Soru soramayan arkadaşlardan özür dilemek durumundayım.

Nahit Eren (Diyarbakır Barosu Başkan Yardımcısı):
Ben, öncellikle ben de hoş geldiniz diyorum herkese.

Ben çok kısa soru soracağım. Ama biraz son ayrıntılara daha doğrusu Cumhurbaşkanı adayınızdan başlayarak iki soru soracağım.

Takdim ederken de belirttiniz kucaklayıcı bir adaydan bahsettiniz, iyi konuşan bir adaydan bahsettiniz, bir bilim adamından bahsettiniz, baya sıraladınız özelliklerini. Kişilik olarak daha önce, buraya gelmeden önce Sayın Başkan, bugün bir şey daha eklediniz burada. Evet Türkiye'nin sorunlarını çözecek bir adaydan bahsettiniz. Türkiye'nin sorunlarını çözecek bir adaydan bahsederseniz, ki bunu Diyarbakır'da dile getirirseniz, biz Diyarbakırlılar olarak ya da bölge sivil toplum temsilcileri ve meslek örgütü temsilcileri olarak şunu görürüz. Evet Kürt sorununu da çözecek bir ya da mevcut konudan çözüme ilişkin sürece de katkı sunacak bir adaydan bahsettiğinizi düşünüyoruz. Ancak şunu sormak istiyorum. Sayın adayınızı duyduğumuz kadar Türkiye'nin iç sorunlarına ilişkin olarak, özellikle Kürt sorununa ilişkin olarak ya da Türkiye'deki halk ihlallerine ilişkin olarak, kucaklayıcı, yani bir söylemi bir çalışması ya da bir çalışma içerisinde yer aldığını biz en azından görmedik ve hatırlamıyoruz. Varsa böyle bir özelliği bunu sizden duymak isteriz.

İkincisi de Sayın Başkan Kürtlere biraz sitem ettiniz. Koşa koşa AK Partiye gidip bu kadar icraatımıza rağmen, bu kadar yasa teklifimize rağmen, koşa koşa AK Partiye oy veriyorlar dediniz. Ama Kürtler sadece AK Partiye oy vermiyor. Bunu buradan hatırlatmak isterim. Ama şunu da söylemekte fayda var. Biraz da, evet hani bir iletişim vesaire baya tartışıyoruz ama bugün halen Sayın Başkan burada madem sorunu çözebiliriz diyebiliyorsanız, madem sorunu az evvel ki arkadaşlarımın da izah ettiği üzere sorunu tanımlamasından kaçınıyorsak, bizim, Kürtlerin bir sorunu yok Sayın Başkanım. Bizim meselemiz var. Böyle bir Kürt meselemiz var. Bir buçuk saate yakın konuştunuz Sayın Başkan. Kürt kelimesini kullandığınız tek nokta hangisiydi biliyor musunuz, Sayın Başkan AK Parti on iki yıllık iktidarı döneminde hangi sorunu çözdü değerli arkadaşlar dediğinizde işsizliği mi çözdü, Kürt sorununu mu çözdü dediniz.

İşte fark biraz buradan kaynaklanıyor Sayın Başkanım. Biz CHP'nin Genel Başkanına Diyarbakır'a geldiği zaman cesur bir şekilde bu ülkede var olan ve bugüne kadar ciddi halk ölümlerine sebep olan ve otuz yıldır kırk bin, elli bin insanımızın ölümüne sebebiyet vermiş bu meseleye ilişkin somut ve tutarlı olan ve partisi tarafından da her organları tarafından da kabul görecek bir tavır ve tutum bekliyoruz. Bu açıdan belki bize yapmış olduğunuz eleştirilere ya da Kürtlerin AK Partiye oy vermesine ilişkin eleştirilerinize sebep olan tahammülsüzün bu olduğu kanaatindeyim, Sayın Başkanım.

Sedat YURTTAŞ:

Evet, Sayın Genel Başkan, isyanlar oldu. Bu yüzden de çok kısa sözü vereceğim. Arkadaşların adını buradan okuyorum. Ahmet SAYAR Ticaret Odası Başkanımız. Ebubekir BAL, Kenan AYTEMİZ, Nizamettin EZGİ, Yekbun BOZARSLAN ve Erman SALMIŞ'la bitiriyoruz. Çok kısa lütfen ve Abdullah AKBAĞ.

Ahmet SAYAR (Diyarbakır Ticaret Odası Başkanı):

Ben Sayın Başkana öncellikle buraya gelmesinden dolayı teşekkür ediyor ve çok kısa bir şekilde bir öneride bulunmak istiyorum. Kendisi burada biz işte şunları yaptık, bunları yaptık, fakat buradan çıt yok şeklinde bir eleştirisi oldu. Sayın Genel Başkan dile getirirken genelde yapmış olduğunuz öneriler 2012-2013 yılında herkes tarafından bir şekilde dillendirilmiş ve tüketilmiş meseleler olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla Kürt sorunu konusunda CHP'nin daha çok reaktif bir pozisyonda olduğundan dolayı bu söylemler çok itibar görmediğini düşünüyorum. Dolayısıyla bu Kürt sorunu konusunda Kürtlerin dikkatini çekebilmek için reaktif pozisyondan proaktif bir pozisyonda, yani kimsenin dillendirmediği ama sürecin öngörülen adımlarıyla ilgili CHP bu yönde adımlar atarsa bölgeden de çok ciddi anlamda bir ilgi göreceğine inanıyorum. Ve bu çözüm sürecinde ne kadar hükümet belki CHP'yi bu işin uzağında tutuyor olsa da mutlaka inisiyatif alınarak, gerekirse mevcut taraflarla CHP'de heyet kurup bu görüşmelere katılması gerekiyor. Aksi takdirde var olan oylarla bu çözüm süreci ilerledikçe CHP kan kaybetmeye devam eder.Çok teşekkür ediyorum.

Sedat YURTTAŞ:

Abdullah AKBAĞ bey devam edin. Abdullah Bey devam edin siz.

Abdullah AKBAĞ:

Peki, teşekkür ederim. Sayın Genel Başkanım ve katılımcılar. Ülkemiz hem yurtiçinde hem de uluslararası alanda siyasi bir dönemece gelmiş durumdadır. Bu siyasi dönemeci doğru manevralarla geçmenin yollarını

bulmamız gerekiyor. Toplantınızın bu arayışlara katkı sağlayacağına inanıyorum. Öncelikle CHP'nin en üst düzeyde temsilcisini de Diyarbakır'da görmekten mutlu olduk.

Sayın Genel Başkanım 1980 öncesinde Cumhuriyet Halk Partisi ile güçlü bağları olan Diyarbakır partinizin en önemli kaleleri arasındaydı. Ancak son otuz yıl içerisinde CHP'nin Diyarbakır'a uzak durması ve Diyarbakır'ın tarihlerine yabancılaşması bu güçlü bağın tamamen çözülmesine yol açtı. Cumhuriyet Halk Partisi ile Diyarbakır arasında diğer bir deyimle CHP ile Kürtler arasında yeniden güçlü bağlar oluşturmak gerekiyor.

Sedat YURTTAŞ:
Özel bir soru.

Abdullah AKBAĞ:
Soru sormayacağım

Sedat YURTTAŞ:
Onu yazılı olarak alalım Sayın Genel Başkana sunalım. Onu değerlendirsinler.

Katılımcı:
Sayın Genel Başkan öncelikle hoş geldiniz öncelikle CHP'ye sormamız lazım. Türkiye'de devletin yaptığı resmi rakamlara göre on beş milyon Kürt Türkiye'de yaşıyor. Bu resmi rakam. Gayri resmi rakamlara göre yirmi milyon Kürt. Bu yirmi milyon Kürde baktığınız zaman, çıkacak seçmenin sayısına baktığınız zaman on bir milyon civarında veya on iki milyon civarında seçmen sayısı var. O on iki milyondan Kürt seçmenden BDP'nin aldığı oy üç milyon civarında. Acaba bu yedi milyon oy nereye gitti? Yani CHP'nin Kürt sorunuyla ilgili, süreçle ilgili herhangi bir adım atmamıştır. Eğer atmışsa da bu halka yansıtılmamıştır ya da halk dilinde konuşulmamıştır. Ondan dolayı bu çalışmaya katılan bütün arkadaşlara da teşekkür ederim.

Sedat YURTTAŞ:
Teşekkür ederim. Arkaya.

Yekbun BOZASLAN (Gazeteci):
Biraz önce broşürünüzü inceledik. Benim adım Yekbun. Mesela adımın doğru düzgün telaffuz edilmesi hep mutlu etmiştir beni. İnsanlara da öyle hitap etmek isterim. Cumhurbaşkanı adayının hiç ismine takılmadım mesela. Hep böyle kendi kendime doğru telaffuz etmek istedim adını. Fakat size bir şey sormak istiyorum. Ortadoğu coğrafyasından söz ettiğiniz. Yönetici sıfatından bakınız Ortadoğu coğrafyası çok zengin. Bugün Ortadoğu da Ermeniler yaşıyor, Süryaniler yaşıyor ve artık Türkiye'de yoklar. Ve Rakel Dink mesela bir CHP adayı olabilir mi hiç? CHP Rakel Dink'i düşünebilecek bir düşünce sistemine sahip midir? Çünkü diyorsunuz ya artık eski CHP yok. Acaba Rakel Dink sizin için neyi ifade eder? Bir yönetici değildir mesela. Ortadoğu coğrafyasını yönetmiyor ama Ortadoğu coğrafyasından bir halkı temsil etmektedir. CHP böyle bir düşüncesi var mı? Yani çok mu şey karşılanır, aman aman karşılanır.

Bir de biz bu broşürü inceledik. Bu isimlerden yola çıkarak söylüyorum. Eskiden biz Pekeke derdik. Pekakalılar dediklerini ayırabilirdik. Bazıları pekeke demeye başladılar. Mesela, siz mesela Newrozu söylerken, hani

dikkat kesildim, acaba nasıl telaffuz diyor diye. Ama Nevruz diye yazmışsınız. Mesela biz Uludere'ye Roboski diyoruz. Bana mesela Selma denmesini istemezdim. Bunu söylemek isterim. Sadece bu bir diyalogsa şayet, hani, bir diyalogsa bu. Benim sorum şu. Burada pek, buradaki maddelerde yok. Bakınız savaşta çocuklar öldü. Ve işte bazı bayrak için öldüler. İnsanlar öldüler, çocuklar öldüler. Kışla ölümleri var. Bakınız İsmail SARRAF'ın son kitabı var. Ve benim çocuğum bir bez parçası için öldü diyebiliyor. Anne, yani ben, belki bez parçası desem, işte suç olacak. Ama işte acılar bunları söyletebiliyor. Anlatabiliyor muyum? Sizin rozetiniz var mesela. Elbette saygı duyuyoruz. Ama o bayrağa sarılarak, yani öldürüldüler. Anlatabiliyor muyum? O bayrağın altında, o bez parçasının altında öldürüldüler çocuklar. Çok net çözümleriniz var mı? Yani öyle korkuyormuş gibi cevap geldi. Cesur değilmiş gibi.

Bakınız işte yeni CHP'yi siz nerden başlatıyorsunuz? 30'lu, 40'lı yılardan bahsettiler. Deniz Baykal sonrasından mı bahsediyorsunuz? Sizin referans tarihiniz kaçtır? Onu merak ederim mesela. Teşekkür ederim.

Sedat YURTTAŞ:

Teşekkür ederiz Sayın Genel Başkan bu kadar çok soru ve sorulmuş soruları da düşünerek yani sadece bir cevabı vermek durumundasınız. Buyurun.

Kemal KILIÇDAROĞLU: Değerli arkadaşlar önce şunu söyleyeyim. Dil konusunda yüzde yüz aynı dili kullanacağız diye bir kural yok. Ama mümkün olduğu kadar birbirimizi anlamak zorundayız.

Şimdi arkadaşınız söyledi. İşte belli bir kişi, kesim pekeke diyor, öbürü pekaka diyor. Sonuçta yani bu söyleyiş tarzından farklı bir anlam çıkarmanın çok doğru olduğuna inanmıyorum. Yani sonuçta bir örgütten söz ediliyor. Dolayısıyla onun bu bölgedeki adıyla bir başka bölgedeki adı üzerinde yani oralara takılıp kalmamak lazım. Var olan bir sorun var mı? Var. Bu sorunu çözmek gerekiyor mu? Çözmek gerekiyor. Bu konuda kararlı bir adım koymak gerekiyor mu? Koymak gerekiyor. Nerede çözmek gerekiyor? Parlamentoda çözmek gerekiyor. Neden? Yasal dayanağının olması lazım. Şimdi bu konularda anlaştıktan sonra gerisi teferruat olur.

Bütün mesele şu; Bu sorunu biz çözmek istiyor muyuz, istemiyor muyuz? Kim çözecek? Şimdi şurada sorular soruldu. Sanki biz iktidarız. Nasıl çözeceksiniz? Kesin çözümleriniz var mı? Biz muhalefetiz arkadaşlar.

Biz iktidar değiliz. Biz muhalefetiz. Biz sorunun çözümüyle ilgili hükümetin önüne yol haritası koyuyoruz. Sen bu sorunu samimi olarak çözmek istiyor musun diyoruz? Çözmek istiyorsan bak şu yol haritasına gidersen, bu çerçevede yürürsen, bu sorun çözülebilir. Bir araya geliriz ve biz bu sorunu çözebiliriz. Çünkü Türkiye'nin bu sorunu çözme kapasitesi var diyoruz. Ama o yanaşmıyor buna. Şimdi yanaşmadığı için bana diyorsunuz ki sizin net somut çözüm öneriniz var mı? Ben çok açık ve net söyledim. Bu sorunun çözümü demokrasiden geçer. Türkiye'de demokrasi var mı? Bana göre yok. Kimse kusura bakmasın. Belki bir bazı arkadaşlar Türkiye'de demokrasi var diyor. Bana göre demokrasi yok. Bana göre otoriter rejim var. Bu otoriter rejim bu sorunu çözer mi? Bana göre çözmez. Ama demokrasiyi güçlendirelim mi? Elbette güçlendirelim. Bütün sorunları aynı anda çözecek miyiz? Bütün sorunlar aynı anda çözülmez arkadaşlar. Bu bir süreçtir. Gerçekçi olmamız lazım, süreci iyi okumamız lazım, o çerçevede yola çıkmamız lazım.

Yüzde on seçim barajı mesela sorunun çözümünde önemli bir katkıdır. Şimdi siz bunu çözmek istiyor musunuz? Hayır. E çözmek istemiyorsan elli maddeye de çıkarılır. En hayati olan on yediyi koyduk. Siz götürün on sekizi koyun, öbürü gitsin yirmiyi koysun. Ama bir yerden bir başlayalım. Bir yerden önemli bir adım atalım. Yani bir iyi niyet gösterisi yapalım. Şimdi samimi olmayan bir ortamda sorunun çözümünü konuşuyoruz. Samimiyet yok arkadaşlar. Önce bir samimiyetimizi ortaya koymamız lazım. Biz yeteri kadar samimiyiz? Bize göre öyleyiz. Ama siz bunu yetersiz bulabilirsiniz. Ben buna da saygı gösteririm.

Diyebilirsiniz CHP bu konuda yetersiz eyvallah yani siz niye böyle söylediniz diye bizim size kızmaya hakkımız yok tam tersine ben gelirim milletvekili arkadaşlarım gelir söylersiniz; şu konuda eksiksiniz şunu şöyle yapın, bunu böyle yapın diye, öneri de getirebilirsiniz. Sitem etmemin Baro Başkanvekili arkadaşımızın, yardımcısı arkadaşımın söylediği, Diyarbakırlılar koşa koşa gittiler AKP'ye oy verdiler. Hem işe biraz ironi katmak hem de dikkatleri çekmek için söyledim ben bunu. Yoksa bütün Diyarbakır'ları suçlamıyorum, çünkü bütün Diyarbakırlılar gidip AKP'ye oy vermedi ki, değişik parti CHP'ye de oy veren de vardı. MHP'ye oy veren de vardı, efendim HDP'ye oy veren de vardı, AKP'ye oy veren de var. Yani sonuçta Diyarbakır halkı neye inanıyorsa hangi partiye inanıyorsa gidip ona oyunu verdi. Benim eleştirdiğim nokta bütün bunları konuşuyoruz. Hapishane vadeden bir insanın arkasından bir kitlenin gitmiş olması ve bu bir demokraside bizim karşılaştığımız bir olay değildir. Yani dünya tarihinde böyle bir örnek yoktur ve bu örneği bu coğrafyada yaşandığı için ben buna

özellikle dikkat çektim. Yoksa vatandaş gider hapishane yapar, işine gelir yani belki inşaatı alır o nedenle oy verir bir şey diyemiyorum. Ama buna dikkati çekmek için özellikle söyledim. Şimdi bölgesel yönetime ziyaret, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi. Bakın değerli arkadaşlar. Gelen arkadaşlara açık net söyledim. Barzani'nin yakını vefat ettiğinde açtım telefonu baş sağlığı diledim. Cumhurbaşkanları gelirler, başbakanlar gelirler, hatta Avrupa birliğinin önemli yetkilileri gelirler. Mutlaka ana muhalefet parti lideriyle görüşürler. Bölgesel yönetimden gelen hiç kimse bizimle görüşmedi. Bizim kapılarımız kapalı değil. Şu soruyu sormak lazım. Neden CHP'yle görüşmezler. Çünkü; AKP'den korktukları için bunu söylüyorum, duysunlar diye söylüyorum.

Katılımcı : Siz neden görüşmüyorsunuz Sayın Genel Başkan?

Kemal KILIÇDAROĞLU: Bakın değerli arkadaşlar. Ben size söyledim. Almanya'dan cumhurbaşkanı gelir benimle görüşür, randevu verir, buyurun gelin görüşün. Biz gider görüşürüz. Avrupa Birliğinin tepesindeki adam gelir benimle görüşür. Avrupa Birliği Genişlemesinden sorunlusu benimle görüşür. Bangladeş Cumhurbaşkanı gelir benimle görüşür. Niye onlar görüşmüyorlar? Filistin'den gelip benimle görüşürler. Neden? Bir ülkeyi öğrenmek istiyorsanız iktidarı da dinleyeceksiniz, muhalefeti de dinleyeceksiniz. Budur, bunun için, yoksa bize aşık oldukları için değil. Kendi ülkelerinde demokrasi olduğu için tek yönlü bir söylemden tatmin olmuyorlar, muhalefeti de dinlemek istiyorlar. Bu kadar basit. Oradan davet geldi de biz mi gitmedik? Hayır, böyle bir şey yok. Aslında kara yoluyla olsaydı ben oraya da uğrayacaktım. Bizim onları dışlamak gibi bir lüksümüz de yok zaten. Niye görüşmeyelim. Elbette görüşürüz. Sonuçta onlar bizim akrabamız değil mi? Akrabamız, niye görüşmeyeceğiz? Öyle bir düşüncemiz asla hiç olmadı. Dediğim gibi bir yakınını kaybettiğinde açtım telefonu baş sağlığı da diledim. Bu insani bir insani olaydır. Birisini dışlamak, bir kesimi dışlamak, Ortadoğu'da bir kesimi dışlamak, hayır bunlar insani değil. Her şeyden önce bırakın normal bir siyasal ilişkiyi insani değildir. Yani biz buna çok dikkat ederiz yani dikkat etmekten de kendimizi sorumlu hissederiz.

Bir de şu var. Sürece katkı. Sürecin ne olduğunu bilen var mı? Birisi, Allahın kulu çıksın bana bir anlatsın, ben bir öğreneyim, nedir? En son Ahmet Türk konuştu. Sayın Türk dedi ki; galiba gizli bir görüşmeler yapılıyor dedi. Nedir, ben bilmiyorum. Bize gelip de iktidar kanadı bize bilgi verdi de biz yok arkadaş sen gelme mi dedik? Bilmiyorduk, kimse bilmiyor. Parlamentoda 550 milletvekili var. Bir elin sayısı üçü geçmez. Ben sayayım

Efkan Ala, Beşir Atalay, Mit Müsteşarı, Başbakan bir kişi daha var Yalçın Akdoğan. Kim, kim biliyor yani? Bir süreçtir gidiyor. Bizim endişemiz bakın konuşmamda da söyledim. Çıta yüksek tutuldu, beklentiler yüksek. Beklenti karşılanmazsa yaşatılacak hayal kırıklığının daha büyük felaketlere yol açacağını ben söyledim. Ve hükümeti ben uyardım. Çözün diyoruz. Şimdi çözdüler de biz karşı mı çıktık? Hayır. Ne yaptık? Biz mesela, biz neyine karşı çıktık? Mesela, ben merak ediyorum. Neyine karşı çıktık? Bir anadilde savunma geldi biz onu yetersiz gördük. Dedik ki eksiktir, daha fazla olması lazım. Tek kusurumuz o, başka bir şey yapmadık biz. Ama gelip burada propaganda yapıyorlar. Efendim biz çözeceğiz, CHP engel oldu. Kardeşim çözüyorsan çöz. Zaten bizim kaç oyumuz var? Farzedelim ki biz tamamen karşı çıktık. Kaç oyumuz var? Yüz otuz oyumuz var. Adamları zaten tek başına istediği yasayı çıkarabiliyor. Ama AKP'nin şöyle bir özelliği var. AKP sanal düşman yaratma konusunda bir usta. Her seferinde bir düşman yaratır. Efendim ben sorunu çözeceğim, CHP buna engel oluyor. Niye engel olalım? Sen çözdün de biz engel mi olduk? Geldin bize danıştın mı? Ben sorunu şöyle çözeceğim. Bir şey söyledin mi? Hayır, biz sana yol haritası verdik. Gel kardeşim parlamentoda oturalım, konuşalım, nasıl çözülecekse oturup çözelim. Ama yok diyor.

Bakın bir şey daha söyleyeyim Murat Karayılan'ın taraf gazetesine gönderdiği bir mektup vardı. Geçen yılın haziran ayında. Yanlış hatırlamıyorsam Haziran-Temmuz da yayınlandı. Diyor ki; üç sefer ateşkes ilan ettik. Her seferinde de

seçim sonrasına denk getirdiler. Ateşkes ilan ettik. Seçimler bitti eski tas eski hamam. Okumuşsunuzdur herhalde, bilmiyorum. Ben bir siyasetçi olarak okudum. Benim sorumluluğum var. Nedir peki olay? Güvensizlik üzerine bir süreç inşa edilemez. Arkadaşlar iki tarafın samimi olması ve güven üzerine inşa edilmesi lazım. Bizim en büyük endişemiz bir hayal kırıklığı yaratılmış olmasıdır, en büyük endişemiz o.

Değerli arkadaşlarım Kürt olmanın ağır yükünü taşıdınız, doğrudur. Bir sanatçı arkadaşım sırf etnik kimliği dolayısıyla ağır bir yük taşıyorsa o hepimizin ortak ayıbıdır, kimse kusura bakmasın. Sanatın, sanatçının dünyanın bütün ülkelerinde el üstünde tutulduğunu hepimiz biliyoruz. Sanatçının kimliği mi olur Allah aşkına? Çeo bilmem Rus olduğu için değil, Çeo olduğu için seviyoruz onu. Zülfü Livaneli bilmem Türk olduğu için değil, Zülfü Livaneli olduğu için seviyoruz. Türkiye'yi temsil ederse e bundan da ayrıca gurur duyarız. Etnik kimlik üzerinden siyasete karşıyım. Bakın onu çok açık ifade ettim. Etnik kimlik üzerinden siyaset doğru değil, inanç üzerinden de siyaset doğru değil. Ama inancı ve etnik kimliği dolayısıyla kimse ötekileştirilmemeli. Hak talebi varsa oturtulup dinlenilmeli. Sorunu varsa dinlenilmeli. Çünkü cumhuriyeti biz bir imparatorluktan devraldık. Her etnik kimlikten, her inançtan bir insanımız var. İmparatorluktan devraldık. Biz yeni yeni kendimizi tanımaya çalışıyoruz. Ee çalışacağız. Bir dönem baskılar vardı, bir dönem eksiklikler vardı, vesaire, vesaire. Ama oturup uygarca tartışabiliyoruz, uygarca konuşabiliyoruz, uygarca birbirimize soru sorabiliyoruz. Sonuçta bu ülkede kendi sorunumuzu kendimiz çözeceğiz. Yani kendi göbeğimizi kendimiz keseceğiz. Nasıl yapmalıyız? Şiddet olmamalı, kavga olmamalı. Oturup uygarca kendimiz bu sorunları çözeriz. Emin olun çözebiliriz. Niye çözmeyelim?

Bir dönem bakın değerli arkadaşlar, bir dönem Kürt lafını kullanmak bile başlı başına bir sorundu. Siz Bakanlar Kurulu kararına Kürt sözcüğünün nasıl girdiğini biliyor musunuz? Ben size anlatayım. Bakanlar Kurulu bir Irak'tan Saddam'ın baskısından Kürtler Türkiye'ye geliyorlar. Bakanlar Kurulu karar yayınlayacak. Kürt sözcüğü kullanılmadan, işte bir grup insan geliyor diye. Bakanlar Kurulu kararı hazırlanıyor, kanun kararları genel müdürlüğe gidiyor. Kanun kararları genel müdürlüğü bir kararıdır. Daha sonra Danıştay üyesi, burada ama ismini şu anda hatırlayamadım, Bakanlar Kurulu kararı önüne gelince diyor ki, (arkadan bir ses Şahben KOBAN) (Şahben Koban, Şahben KOBAN ya diyor ki) ne demek bir grup insanlar. Ya bunlar Kürt değil mi? Kürt. Ee niye yazmıyorsunuz? Buraya bakanlar korkuyorlar yazmıyorlar. Buraya Şahben KOBAN diyor ki, yok olmaz diyor. Buraya Kürtler geldi diye yazacaksınız diyor. ÖZAL'a götürüyorlar. Diyorlar ki Şahben KOBAN direniyor. ÖZAL diyor ki; Şahben

KOBAN direniyorsa doğrusunu yapıyor. Öyle ki ya bütün bunların hepsini biz hayatımızda yaşadık. Arkadaşlar, ben de o zaman bürokrattım. Şimdi dediğim gibi çok büyük aşamalar kat edildi. Her şeye rağmen. Ama bedelleri ağır oldu. Bende diyorum ki, daha ağır bedeller ödemeden bu sorunu oturup uzlaşmayla çözelim. Nerede? Parlamentoda. Biz kaçmıyoruz oradan. Ama gelip bir araya çözemiyoruz, sorunumuz o.

EKMELEDDİN Bey Kürt sorunu konusunda bir şey söyledi mi? Kürt sorunu çözümü konusunda bir şey söyledi mi veya bu konuda bir düşüncesi var mıdır, yok mudur? Ben EKMELEDDİN Beyle konuşurken. Tabi bunları konuşmadık. Neden konuşmadık. Çünkü o bir Cumhurbaşkanı adamı, devlet başkanı değil. Onun vereceği mesaj, eğer ben sorunun çözümüne katkıda bulunurum derse bence bu mesaj yeterlidir. Biz böyle bir sorunu kendi ülkemizde yaşamak istemiyoruz. Biz bu sorunu çözmek istiyoruz derse, bu çok önemlidir. Bana göre onun daha önce, bundan yıllarca önce yaptığı anayasa değişikliklerinde imzası var. Yanlış hatırlamıyorsam dünkü Taraf gazetesinde yayınlanmıştı. Pek çok bugün tartıştığımız konulara çözüm üretmiştir. Orada altında imzası vardır. Bakıldığı zaman da görülecektir. O süreç içinde çalışanlardan birisi de bizim MYK üyemiz. Şimdi Burhan ŞENATALAR beraber çalıştığımız, o da bana anlattı. Biz çok daha önceden çalıştık. Eşit yurttaşlıktan tutun da pek çok konuda EKMELEDDİN Beyin çok önemli bir açılım sergilediğini, ki yıllar önce bunu sergilediğini söyledi. Ama bakılır, edilir. Nihayet yarın öbür gün Diyarbakır'a da inşallah gelir. Başka bir yere de gider. Televizyonlara çıkar belki. Sorular gelir düşüncelerini öğrenmiş oluruz. Ben de öğrenmiş olurum, sizler de öğrenmiş olursunuz. Biz dediğim gibi çok iyi niyetlerle yola çıkıyoruz. Bakın hiçbir zaman EKMELEDDİN Beyi Cumhuriyet Halk Partisinin adayıdır diye bir cümle bile kullanmadım. Çünkü o bir partinin dar kimliği içine ya da iki partinin ya da üç partinin dar kimliği içine sığdırılmasını ben doğru bulmuyorum. Yani halkın Cumhurbaşkanı haftaya çıkacak. Oy alırsa mesele yok. Öyle bakıyorum ve öyle değerlendiriyorum.

Sanat konusunda sanatçılar çok tedirgin, tuzak yasası dolayısıyla. Biz bu konuda biraz daha sanatçıların yanında tavır almaya çalışıyoruz. CHP proaktif olmalı, daha dinamik olmalı. Buraya geldi çok anlamlı vesaire. Şimdi değerli arkadaşlarım, CHP ne söylerse söylesin iktidar olmadığı sürece hiçbir anlamı yoktur. Bütün sorun, Cumhuriyet Halk Partisi iktidara gelecek mi? Gelmeyecek mi? İktidara geldiğinde bu sorunlara çözümler gösterecek mi göstermeyecek mi? Sorun budur aslında. Biz çok iyi niyetle muhalefet olmamıza rağmen, bakın muhalefet olmamıza rağmen, çözüm önerisini koyuyoruz, yöntemini koyuyoruz iktidarın önüne. Bizim böyle bir

zorunluluğumuz yok aslında. Çünkü biz, adımız üstünde, biz öneri getiren parti değiliz. Biz muhalefet partisiyiz. Demokrasilerde adımız muhalefet partisidir. Eleştirme üzerine inşa edilmiştir. Ama biz ona rağmen sorunun derinliğini, köklüğünü, acılığını, dramını bildiğimiz için çözüm öneriyoruz. Yanlış yapıyorsunuz diyoruz. Bak sorunu böyle çözebilirsen bu daha hızlı, daha sağlıklı bir süreci yakalamış oluruz. Bunu dile getiriyoruz.

Çözüm süreci bir devlet projesi midir? AKP'nin kendi projesi midir? Güzel bir soru AKP devlettir zaten. Devlet partisidir. AKP, tek parti devletidir. AKP valisi, kaymakamı, emniyet müdürü, her şey AKP'nin elinde. Siz bana bağımsız bir kurum gösterin bakalım. AKP'li olmayan, düşüncesini özgürce ifade eden. Yok öyle bir şey. Tek partili dönemden çok partili hayata geçtik. Çok partili hayatın içinde şimdi tek parti devletini yaşıyoruz. Gerçek bu. Erdoğan bir şey söylesin ertesi gün kanun çıkıyor. Adam dedi ki, kalktı söyledi dedi ki, bu konu tartışılmayacaktır dedi. Ertesi gün mahkemeden karar çıktı. Bu konu tartışılmayacak. Yasal engel getirdi. Buna ne diyorlar, kırk ikinin Almanya'sında Führer Ekolü. Führer bir şey söyler, ertesi gün milletvekilleri kanun teklifi verirler ve ertesi gün de kanun çıkar. Geldiğimiz nokta bu. Buu gerçeği hep beraber görelim. Onun içindir Türkiye'de bir demokrasi sorunu var diyoruz. Sorun çözülürse demokrasi içinde çözülür diyoruz. Eksik olan demokrasi.

İnsanlar düşüncelerini özgürce dile getirmezse nasıl tartışacaksınız? Bir üniversite öğrencisi puşi taktı diye bilmem kaç yıl hapis cezası. Yav bu kabul edilecek şey mi? Biz bunları aşmak zorundayız. Bunları aşarken dediğim gibi, aşama aşama dikkatli bir yöntemle gitmek zorundayız. Toplumun her kesimini kucaklayan, her kesimini ikna ederek bir toplumsal uzlaşmayla biz bu sorunu çözmek zorundayız. Bunu yaparsak başarılı oluruz. CHP'de yeniden yapılanma bizinle mi başladı, eskiden mi başladı? CHP değişen bir partidir. Dönüşen bir partidir. Onun içindir, doksan yıldır yaşıyor. Yoksa kaybolur gider. Dünyada doksan yıldır varlığını sürdüren parti üç veya dört parti vardır. Bunlardan birisi de CHP'dir. Cumhuriyeti kuran CHP'dir. Çok partili hayata geçen CHP'dir. Sosyal demokrasiyi getiren CHP'dir. Şimdi demokrasi ve özgürlüğü tam anlamıyla Türkiye'ye getirmek için mücadele eden parti CHP'dir. Biz bunu istiyoruz. Çağdaş batılı bir ülkede ne varsa bizim ülkemizde de aynısı olsun diyen bir anlayışa sahibiz. Evrensel hukuk kurallarına, evrensel insan haklarına o çerçevede ne varsa bizim ülkede de olması gerektiğini savunan bir partiyiz. Ha yeterli miyiz, eksik miyiz? Eksiğimiz var, bakın onu söyleyeyim. Biz her şeyi doğru yapıyoruz. Biz çok iyi bir partiyiz, biz hiç eleştirilemeyiz. Hayır öyle bir şey söylemiyorum. Biz de bir partiyiz. Bizim de eksikliklerimiz var. Bizim de yanlışlarımız olabilir.

Ama bütün mesele şu; samimiysek, yanlışımız olursa ondan ders alıp yanlışımızı da düzeltmek istiyoruz. Budur bizim amacımız.

Rakel Dink bir CHP adayı olabilir mi? Niye olmasın? Bizde çok sayıda öyle şey var. İstanbul'da parti meclis üyelerimiz Süryani kökenli de var, Ermeni kökenli de var. Var tabi niye olmasın yani? Parti meclis üyelerimizin yok ama belediye meclis üyelerimiz var, İl Genel Meclis üyelerimiz var. Her partiye her inançtan, her etnik kimlikten oy veren vatandaşımız var. Sosyal demokrat olan da var, AKP'ye sempati duyan da var, HDP'ye sempati duyan da var, MHP'ye sempati duyan da var. Biz o insanların neden şuraya ya da neden buraya sempati duyuyorsunuz demiyoruz. Ama mümkün olduğu kadar biz de herkesi kucaklamaya çalışıyoruz.

Efendim şöyle notlarıma bakıyorum. Kürtler bir halk mıdır? E niye halk değildir arkadaşlar? Şimdi halkla millet kavramı farklı arkadaşlar. Millettin bir tarihsel derinliği vardır. Örneğin Türk milleti dediğiniz zaman tarihinden itibaren gelir. Ama halk dediğiniz zaman milletin yaşayan kesimine halk diyoruz biz. E yani Kürtler de bir halktır. Geleneği, göreneği, dili var. Tabi hak istiyorlar. E gayet doğaldır arkadaşlar. Niye hak istiyorsunuz diye birisi karşınıza çıkıyorsa bana göre doğruyu yapmıyordur. Gerçeği görmemiz lazım. Hepimizin, gerçeği bilmemiz lazım. Amaç nedir? Amaç şu değerli arkadaşlar. Bu güzel ülkede biz beraber yaşayabiliriz. Zaten ayrılma şansımız ben size söyleyeyim; sıfır. Hadi yüzde bir iki değil. Ayrılma şansımız sıfır arkadaşlar. Evlilikleri düşünün. Yirmi milyonun üstünde evlilik var. Neden bahsediyoruz biz? Neden bahsediyoruz biliyor musunuz? Biz bütün düşüncemizi, kavgamızı hep ayırma üzerine inşa ettiğimiz için ya da o korku üzerine inşa ettiğimiz için çözemiyoruz. Oysa bizim bölünmemiz, ayrılmamız sıfır. Nasıl ayrılacağız kardeşim? Nasıl bölüneceğiz ya? O nedenle korkularımızı bir tarafa atmalıyız. Oturmalıyız, uygar insanlar gibi tartışmalıyız, konuşmalıyız. Bunlar hepsi çözülebilir türden sorunlardır. Biz üstümüze düşeni olabildiğince yerine getiriyoruz. Olabildiğince, eksik olabilir sizi tatmin etmemiş olabilir. Bakın bunu da söyledim. Diyebilirsiniz CHP bu konuda eksik. Eyvallah başımızın üstünde yeri var. Eksik olabilir ama dediğim gibi bu bir süreçtir. Bu süreci götürmek zorundayız. El birliği ile götürmek zorundayız. Birbirimize güvenmek zorundayız. Birbirimize yalan söylememek durumundayız. İnandığım şeyi söylemeliyim, inanmadığım şeyi de neden inanmadım söylemeliyim. Çünkü o zaman samimi oluruz, o zaman birbirimize karşılıklı güven duymuş oluruz. Kapalı kapılar ardında ayrı bilmem medyanın önünde ayrı konuşmayı ben şirk bulmam. Düşüncem neyse o düşüncemi söylerim.

Şimdi bir arkadaşımız üniversiteye kadar ana dilde eğitim olsun dedi. E düşünmemiz lazım. Ne kadar gerçekçi bu arkadaşlar? Ne kadar gerçekçi tartışmamız lazım. Bakın illa unuturum reddederim diye söylemiyorum. Tartışmamız lazım arkadaşlar. Ya imkanımız olsa hepimiz çocuklarımızın İngilizce öğrensin diye, affedersiniz yani dünyanın parasını harcıyoruz yahu. Gerçekçi olmamız lazım. Dünyadaki gelişmeye bakmamız lazım. Önümüzdeki otuz yıl, kırk yıl içinde dünyanın ortak dili İngilizce olacaktır. Onun dışındaki bütün diller neredeyse yerel diller olacak. Bakın bilimlerde, teknolojilerde bir sürü yeni sözcükler giriyor. İpad diyor. Niye Türkçe konuşmuyoruz? Demiryolu Türkiye'ye geldiğinde sekiz sözcük, sekiz yüz ya da sekiz bin şu anda hatırlamıyorsam sekiz bin yabancı sözcük Türkiye'ye gelmişti. Gişeden tutun trene kadar siz bilgi üretiyorsanız. Bilim üretiyorsanız Türkçeyi de geliştirirsiniz, Kürtçeyi de geliştirirsiniz. Bilgiyi, bilimi üretemiyorsanız, kimse kusuruma bakmasın, hiçbir şeyi geliştiremezsiniz. Evimizde ne kadar Türkçeyi ya da ne kadar Kürtçe konuşuyoruz? Gidin Almanyalara bakın. Toplam günlük kullandığımız Türkçe sayısı en iyi Türkçe bilenimiz altmış kelimeyi geçmez. Altmış kelime otur, kalk, yat, yemek ye, acıktım, tok musun, gazete oku. Bitti, bu kadar.

Yeniden düşünmek zorundayız, birbirimizi kucaklamak zorundayız, oturup tartmak zorundayız. Hatalarımızı görmek zorundayız. İyi niyetlerle yola çıkmak zorundayız. Emin olun çözülmeyecek sorunlarımız yok. Hepimiz çözeceğiz sorunları. Şemsi Belli Anayasso şiirini yazdığında, Ankara'da anayasso diye söylediğinde annesinin dilini konuşamadığını ya da ninesinin dilini konuşamadığını o şiirinde de yazıyor. Onları bakın aştık. O 1960'larda 70'lerde yazıldı şimdi aştık onları başka bir evrendeyiz biz, bütün bunların hepsini bilmiyorum evet bütün bunların hepsini aşabiliriz. Ben buraya geldiğim için çok mutluyum, sizlerle beraber olduğum için çok mutluyum, eleştirilerinizde geldi eleştiri yapanlara da katkı yapanlara da, öneri yapanlara da yürekten teşekkür ediyorum. Biz aynı ülkenin insanlarıyız. Birbirimizi sevmek zorundayız. Bakın sevmek zorundayız diyorum. Çünkü biz ne olursa olsun beraberiz. Yani kavgada da beraber olacağız, sevgide de beraber olacağız. Yani bizim başka da şansımız yok. Ben Ortadoğu'ya sırtımızı dönelim asla düşünmüyorum. Ortadoğu'da akrabalarımız var orada. Kürt akrabalarımız var, Süryani akrabalarımız var, Arap akrabalarımız var. Biz bu coğrafyanın en önemli aktörleriyiz. Sorunları çözmede en önemli aktör olan ülkeyiz. Elimizin altında onlar kaydı, maalesef. En önemli aktörü olalım. Başkaları niye müdahale etti? Neden? Yeteneksiz bir dış politika yüzünden. Biz sorunları çözme konusunda inanıyorum hep beraber güzel şeyler yapabiliriz. Beni de dinlediğiniz için hepinize yürekten teşekkür ediyorum. Sağ olun, var olun.

Sedat YURTTAŞ:

Çok teşekkürler Sayın Değerli Başkan, Cumhuriyet Halk Partisinin değerli yönetici ve milletvekillerinin, Diyarbakır ve bölge illerinden gelen sivil toplum örgütünün değerli temsilcilerinin katılımıyla çok önemli bir tartışma, görüşme, müzakere gerçekleştirdiğimiz inancını taşıyorum bu görüşmenin, bu tartışmanın Cumhuriyet Halk Partisinde önemli bir yankısı olacağına inanıyorum. Bu itibarla katılımlarınızdan dolayı hepinize Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi adına saygılar sunuyoruz. Saat on dokuzda il dışından gelen konuklarımızla Sayın Genel Başkan aşağıda taşlı bahçede yemeğe davetliler katılımlarınızdan dolayı tekrar çok çok teşekkür ediyorum. Hoşçakalın.

NOT

NOT

NOT

DİCLE TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TIGRIS COMMUNAL RESEARCH CENTER

4. Ali Emiri Sok. Arma Yapı Sitesi A Blok Kat:1 No:1 Yenişehir / **DİYARBAKIR**
Tel: 0(412) 228 00 03 **Fax:** 0 (412) 229 00 08 **e-mail:** info@ditam.org.tr
www.**ditam**.org.tr